

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Tegenwoordige aspecten van de gerechtelijke controle over de voorwaardelijke invrijheidstelling⁽¹⁾

Wij stellen ons voor achterenvolgens « in concreto » de nieuwe toestand te onderzoeken die in het leven werd geroepen door de wet van 31 Mei 1888, voor het *Openbaar Ministerie*, voor de *gedetineerde* in onze strafinrichtingen, voor de *rechter*, voor het *bestuur* van voornoemde inrichtingen en uiteindelijk voor het *Hoofd van het Departement van Justitie*.

* * *

Sedert 1888 bevindt zich het Openbaar Ministerie in een valse toestand. Ziehier om welke reden :

De wetgever van 1888 had niet dezelfde opvatting als wij aangaande het recht tot straffen : de delinquent behoorde niet getroffen te worden omdat de maatschappij, die hij in gevaar bracht, in een gebaar van « self defence », tegenover hem reageerde, doch wel omdat hij bepaalde innerlijke imperatieven had overtreden, die door de positieve wet waren erkend en geijkt geworden.

Het is drie jaar later dat de wet van 27 Juni 1891 het begrip van de veiligheidsmaatregel zal binnenleiden : de maatschappij antwoordt op het gevaar dat haar kan bedreigen door de vagebond in een bedelaarsgesticht onder te brengen.

In 1954 zal eindelijk te Antwerpen, in een internationale samenkomst van penalisten een minder exclusieve opvatting gehuldigd worden. Het is inderdaad te Antwerpen dat zal worden aanvaard — door een terugkeer van de slinger — het begrip met dubbele uitwerking van een sociaal verweer, gesteund evenzeer op de beschouwing van de delinquent zelve als op deze van de maatschappij (2).

De tijd heeft dus goed werk verricht... maar hij heeft het gedaan — en dit is heel het probleem — zonder de toestand van het Openbaar Ministerie in het positief recht te wijzigen.

Deze toestand is onveranderd gebleven. Hij is gebleven wat hij was in 1888, wanneer de wetgever zijn bezorgdheid nog op ongelijke wijze verdeelde tussen het begrip der overtreding van de wet en datgene der verbetering waaraan de wetgever een premie wenste toe te kennen. De wet van 31 Mei 1888 is de wet der verbetering.

De wetgever van 1888 sluit voorzeker het begrip

der beteugeling niet uit, doch het is hoofdzakelijk zijn bedoeling de verbetering te belonen; daarop heeft hij zijn hoop gesteld; voor hem is zulks op dit ogenblik voldoende. Hij is er aldus toe gebracht geworden een uiterst delicaat bouwwerk van procedure op te richten, dat steilig geen voldoening zal geven aan de rechtmatige en actuele eisen van het Openbaar Ministerie.

Het is inderdaad geenszins zeker, zoals de ervaring dit bewijst, dat de wissel, die getrokken wordt op de definitieve verbetering van de voorwaardelijk in vrijheid gestelde gedetineerde, zal betaald worden zoals het behoort. Zijn er niet in 1953, op de 245 voorwaardelijke invrijheidstellingen, 46 geweest — dit betekent 1/5 — die zijn dienen herroepen te worden ?

Merken wij trouwens op dat het traditioneel voorrecht van het Openbaar Ministerie uitsluitend te waken over de uitvoering van de vonnissen geveeld in strafzaken, door de wet van 1888 in zekere mate was aangetast geworden. En toch verdient ook heden de magistraat van het Openbaar Ministerie niet de zo expressieve Italiaanse benaming van « terzo incomodo ». Inderdaad, door het Wetboek van 1867 wordt nog steeds de naaiganeed een gedetineerde, die zijn straf heeft uitgeboet, in vrijheid te stellen voorzien als een strafbaar feit ten laste van de officieren van het Openbaar Ministerie (3). Voor het overige heeft de voorwaardelijke invrijheidstelling niets gewijzigd aan de normale bevoegdheid van het Openbaar Ministerie ter zake van de uitvoering der straffen. De voorwaardelijk in vrijheid gestelde gedetineerde blijft niettemin een veroordeelde, waarvan de straf, al werd ze niet in haar geheel ondergaan, misschien in de toekomst zou dienen uitgeboet te worden. Het Openbaar Ministerie is en blijft dus rekenplichtig van de uitvoering dezer straf (4).

En toch, sedert 1888 is dit traditioneel voorrecht van het Openbaar Ministerie niet enkel beperkt, doch in een bepaald geval is het dit « coram populo ». Dit is het geval wanneer het Openbaar Ministerie, voor een wettige reden, een gedetineerde na zijn invrijheidstelling heeft moeten doen in hechtenis nemen en het alsdan aan de Minister van Justitie behoort op soevereine wijze aan de hechtenis een einde te stellen.

Deze breuk in het traditioneel proceduregebouw werd door de wet van 1888 nog verergerd, doordat aan de Minister alleen, en niet aan de Koning, de bevoegdheid werd toegekend aan de gedetineerde het voordeel der voorwaardelijke invrijheidstelling te verlenen. Aan de Minister alleen, handelend door middel van een ministerieel besluit, dan wanneer deze Minister als dusdanig niet een van de grondwettelijke Machten uitmaakt, behoort het recht een einde te stellen aan de begonnen uitvoering van een vonnis, dat uitgesproken werd door een van drie grondwettelijke Machten: de rechterlijke Macht.

Laten wij overigens realisten zijn. De wet van 1888 verwittigt de Procureur des Konings aangaande de rol van «brillant second» die de zijne is, door de arrestatie, tot dewelke hij is doen overgaan met het doel aan een gerechtelijke beslissing die kracht van gewijsde heeft bekomen haar doeltreffendheid terug te geven, als «voorlopig» te bestempelen. Dit is zonder twijfel een zeer heuse wijze om het hoofd van het parket uit te nodigen tot een bijzondere omzichtigheid. Het komt er op neer de ministeriële afkeuring in uitzicht te stellen, die steeds als een zwaard van Damoclès hangt boven het hoofd van het Openbaar Ministerie, zodat sommige koude humoristen wel geneigd zouden zijn te zeggen dat ook het Openbaar Ministerie wel eens aan de beurt mag komen. Er is echter dit verschil dat, wanneer het «hoofd» van het Openbaar Ministerie geen gevaar kan lopen, zijn beroepsprestige in zekere gevallen wel degelijk in het gedrang kan komen. En hier dient nu de vraag gesteld, welke wij zo dadelijk zullen aanvatten. Is het naar de letter juist te bevestigen dat wij in België geen enkel overblijfsel meer kennen van het Napoleontisch begrip van de «Grand Juge, Ministre de la Justice»? 5).

* * *

De juridische toestand van de *gedetineerde* ten opzichte van het tegenwoordig regime der voorwaardelijke invrijheidstelling hoeft ons niet lang bezig te houden. Het voorwerp van onze bedenking is inderdaad meer een vraagstuk van procedure dan een vraag die betrekking heeft op de toestand der personen. Laten wij nochtans in herinnering brengen dat het het begrip van de verbetering is dat aan de oorsprong ligt van deze nieuwe opvatting, geboren langs pretoriaanse weg, aangenomen door de meeste schrijvers — en zelfs gehuldigd door zekere wetgevingen — van een werkelijk «niet genoemd» recht op voorwaardelijke invrijheidstelling van het ogenblik dat de voorwaarden ervan vervuld zijn (6).

In België is het begrip van een recht op invrijheidstelling niet erkend in de teksten; dit begrip is nochtans erkend in feite wanneer de gedetineerde voldoet aan de eisen gesteld door de administratieve rechtspraak op het stuk. En wanneer men ons doet opmerken dat, *de lege lata*, de maatregel tot invrijheidstelling in de praktijk uitsluitend op initiatief van het penitentiair bestuur in aanmerking kan genomen worden (7), is het antwoord vrij gemakkelijk. De regelmatigheid van wat men noemt het initiatief van de penitentiaire instelling is niets anders dan de stilzwijgende erkenning van het betwist recht. Op deze wijze is het trouwens uit te leggen dat, «*de lege ferenda*», er voorgesteld is geworden dat, onder voorbehoud van zekere zuiver formele beperkingen, het indienen van een voorstel tot voorwaardelijke invrijheidstelling zijn oorsprong zou kunnen vinden in een rekwest, uitgaande van de gedetineerde zelf (8).

Het *penitentiair Bestuur* is inderdaad heden ten dage niet meer wat het eenvoudig vroeger was: de *custos*, vóór de veroordeling, *administratief* gelast de gedetineerde in bewaking te houden ter beschikking van het gerecht en, na de veroordeling, *wettelijk* gelast de straf der vrijheidberoving, die aan de veroordeelde werd opgelegd, uit te voeren.

In het eerste geval geldt het een zekerheidsmaatregel; in het tweede geval betreft het de uitvoering van een straf. Dit onderscheid weerspiegelde zich destijds tot in de gebruikelijke terminologie: in het eerste geval werd het huis, waarin de betichte werd ondergebracht, «huis van arrest» genoemd; in het tweede geval was de plaats, waar de veroordeelde werd opgesloten, de gevangenis. Dit onderscheid was niet enkel speculatief. Inderdaad, zolang de betichte niet op definitieve wijze veroordeeld is bevindt hij zich ter beschikking van de gerechtelijke overheden; het is slechts nadien dat hij zich rechtstreeks bevindt ter beschikking van het penitentiair bestuur. In 1934 stelde de heer Rivière voor, in een publieke lezing die gehouden werd in de Academie der Morele en Politieke Wetenschappen van Frankrijk, dat de magistraat, zetelende in strafzaken, dichter betrokken zou worden bij het regime zelf van de voorlopige hechtenis. In verband hiermede achtte hij het behoorlijk dat aan de magistraat de bevoegdheid zou toegekend worden zelf zekere maatregelen te nemen, die thans overgelaten worden aan het vrij oordeel van het penitentiair bestuur op een ogenblik waarop dit bestuur nog maar de bewaarder is van de verdachte, voor rekening van de Rechter, en geenszins de uitvoerder van de veiligheidsmaatregel of de straf, uitgesproken door de Rechter (9).

Dat de wet van 31 Mei 1888, met het oog op de verbetering van de gedetineerde, het penitentiair bestuur heeft doen treden buiten de enigszins passieve rol, welke tot dan toe de zijne geweest was, wordt door iedereen ingezien als een noodzakelijk en wel-doend gevolg van deze wet; iedereen juicht het ook toe dat het bestuur van eenvoudige bewaker der vrijheid van de gedetineerde verheven is geworden tot de rang van hervormer van zijn gedrag.

Daarentegen is het minder gemakkelijk te begrijpen, in het licht van de opvattingen van onze tijd, dat nadat de veroordeelde afgeleverd is geworden aan het bestuur, dit laatste practisch alleen er over zou te oordelen hebben of de gedetineerde in de gevangenis zal blijven gedurende de ganse uitvoering zijner straf, ofwel of het hem mogelijk zal zijn een invrijheidstelling onder voorwaarde niet enkel te bekomen, doch zelfs eenvoudig aan te vragen. Inderdaad, heden ten dage zijn de bestuurders van de penitentiaire instellingen, en zij alleen, bevoegd om aan de administratieve commissies voorstellen tot vervroegde invrijheidstelling voor te leggen (10). En wanneer men ons opwerpt dat dit zuivere theorie is, dat practisch en moreel de bestuurders wel verplicht zijn, na de commissies van de gevangenen geraadpleegd te hebben, alle voorstellen in te dienen, erin begrepen deze strekkende tot de vervroegde invrijheidstelling, moeten wij hierop antwoorden dat onze opvatting van de waardigheid, die hun eigen is, ons zou beletten in de zeer toegewijde, bevoegde en nauwgezette bestuurders der strafinrichtingen, enkel gevers van handteekeningen te zien en in de gedetineerden, die aan hun waakzame zorgen worden toevertrouwd, dragers van namen welke deze handteekeningen volgen...

Bevinden wij ons hier niet in tegenwoordigheid van een schijnbaar paradoxaal fenomeen, dat ontstaat op

het ogenblik waarop een hoge administratie geroepen wordt tot het vervullen van een rol met bijzondere doeltreffendheid: meestal zijn dan haar agenten geneigd zich op te stellen op deze lijn van het geringste verzet, de schrik voor de verantwoordelijkheden. Wij zijn niet gerechtigd hun hier een verwijt te maken: de ambtenaren van het penitentiair bestuur weten dat, in tegenstelling met de rechters, zij niet een grondwettelijke Macht vormen. Zij zijn gerechtigd het verwijt van willekeur te vrezen en het behoort ons niet ons te kunnen opzichte als censoren aan te stellen. Dit is trouwens niet het enige paradoxe dat zich voordoet bij de studie van het tegenwoordig regime der voorwaardelijke invrijheidstelling.

* * *

Een ander van deze paradoxen bestaat in de toestand van de *Rechter*, die straffen uitspreekt of veiligheidsmaatregelen beveelt waarvan de toepassing aan zijn controle zal ontsnappen. De concrete werkelijkheden, die volgen op de uitspraak van een vonnis, hebben degene van wie dit vonnis uitging gestemd tot bescheidenheid. Het is nuttig onder het apparaat waarmee zijn rechtsmacht is omkleed, de werkelijke doeltreffendheid van zijn imperium te onderkennen.

Mogen wij van het strafrechtelijk vonnis, uitgevoerd door het penitentiair bestuur zeggen wat een humorist zegde van de besluitwet, dat het is « un blanc seing dans le noir »? Ziehier in elk geval wat in 1946 met zijn autoriteit als strafrechtgeleerde de heer Ere-Procureur-Generaal bij het Hof van Verbreking, Leon Cornil, schreef: « Onze rechtbanken veroordelen tot straffen welke geen enkele wet nauwkeurig bepaalt en waarvan de bijzonderheden aan de rechters niet gekend zijn: het is het Departement van Justitie alleen dat de veroordeelden verdeelt over de verschillende gevangenissen. » En te dezer gelegenheid brak de heer Cornil er een lans voor om « aan de uitvoering van de straf het wettelijk karakter terug te geven dat zij verloren heeft » (11). Doch hij stond niet stil bij de enkele kwestie van de hoedanigheid der uitgevoerde straf. Ziehier wat hij zegde betreffende de maat van deze straf: « Wij moeten de voorwaardelijke invrijheidstelling omringen met gerechtelijke waarborgen en de Rechter doen tussenkomen in de individualisatie van de straf en in de vervroegde invrijheidstelling » (12).

Prediken wij voor overtuigden?... Niet iedereen schijnt overtuigd te zijn en dit is namelijk het geval bij sommige van de meest vooraanstaanden. Zo heeft de geachte pro-rector der universiteit te Luik, Ridder Braas, tijdens de Frans-Belgisch-Luxemburgse dagen te Parijs in 1951 de mening verdedigd dat de *Rechter als dusdanig* niet op zijn plaats zou zijn in een organisme dat tot taak zou hebben de uitvoering van de straf na te gaan, dat trouwens het beginsel van de scheiding der Machten zich hiertegen zou verzetten. Hij komt tot het besluit: Laten wij vertrouwen stellen in ons penitentiair bestuur. De heer Raadsheer Ancel, van het Hof van Verbreking van Frankrijk, heeft naar onze mening op doorslaande wijze geantwoord op deze opmerking van principiële aard door, op het einde van het debat, te onderlijnen, dat in de huidige opvatting, gesteund zoals ieder weet op de beweeglijke en veranderlijke personaliteit van de gedetineerde, de tussenkomst van de Rechter volkomen normaal is. Inderdaad, beklemtoonde de heer Ancel, de Rechter die kennis neemt van de uitvoering der straf, handelt niet ingevolge zijn impereium, maar wel ingevolge zijn rechtsmacht (13). Laten wij dit overzetten in termen van Belgisch publiek recht: de

Rechter bevindt zich in tegenwoordigheid van een subjectief recht, dat door de gedetineerde wordt opgevorderd; van dan af bieden de artikelen 92 en 93 van de Grondwet niet slechts geen enkel bezwaar voor zijn tussenkomst, doch zij vereisen deze tussenkomst evenzeer als zij ze rechtvaardigen.

De evolutie van de hedendaagse procedurale ideeën ligt trouwens in dezelfde lijn.

Zoals men weet kennen wij reeds de gerechtelijke controle van de hogere rechtbanken zelf in zake invrijheidstelling van hervallers en gewoontemisdadigers, deze van de psychiatrische commissies, in zake abnormalen, en zelfs in zekere mate deze van de Kinderrechter, die te oordelen heeft over het resultaat van zijn vroeger vonnis, waarvan het hem vrij staat voor de toekomst de beschikkingen in te trekken (14).

Om een gewaagd beeld te gebruiken, dat Joseph Prud'homme genoeg zou gedaan hebben, komt ons, in tegenwoordigheid van de laatste ontwerpen zoals in deze van de laatste verwezenlijkingen op het stuk, het tegenwoordig regime van de uitvoering der straf voor als een werkelijk « weerstandsnest », bestemd om binnenkort te capituleren.

Het regime der « probation », ingericht volgens het wetsontwerp neergelegd in 1948 (15), is inderdaad niet denkbaar zonder de aanwezigheid van een magistraat als voorzitter der probationcommissie. Dit voorzitterschap laat zich des te beter verrechtvaardigen, daar het hier gaat om een controle uitgeoefend over de vrijheid van het individu dat onder « probation » gesteld werd.

De dag waarop de « probation » zou worden ingesteld, zouden wij dan niet, « rebus sic stantibus », de volgende paradoxen vaststellen: het recht tot het niet uitvoeren van een uitgesproken straf zou beoordeeld worden door een gerechtelijke commissie; het recht tot vermindering der werkelijk uit te boeten straf zou overgelaten worden aan de willekeur van het penitentiair bestuur.

* * *

Sedert 1814 draagt de *Minister van Justitie* in België niet meer het predicaat « Grand Juge, Ministre de la Justice », dat hem destijds het recht gaf het Hof van Verbreking voor te zitten en dat hem ook nog thans in Frankrijk het voorzitterschap verleent van de Conseil d'Etat.

In 1936 deed de heer Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt opmerken in een mercuriale gewijd aan het Belgisch begrip der bevoegdheden van het Openbaar Ministerie, dat het aandeel der tussenkomst van het Hoofd van de Departement van Justitie in het instellen van zekere vervolgingen niet slechts een eenvoudig erfdeel uitmaakt van de bevoegdheden van de « Grand Juge, Ministre de la Justice » (16); deze tussenkomst wordt inderdaad opgedrongen door de feitelijke noodzakelijkheid zelf.

Is dit nu ook het geval ten opzichte, niet meer van de vervolgingen, maar van de uitvoering der rechterlijke beslissingen in strafzaken?

Heden ten dage bestaat er verschil tussen het regime der genade en datgene der voorwaardelijke invrijheidstelling, in die zin dat voor het eerste een koninklijk besluit vereist wordt, terwijl voor het tweede een ministerieel besluit volstaat.

Niemand zal zo naief zijn de onontbeerlijke tussenkomst van het Staatshoofd door middel van de genademaatregel te betwisten. De Minister, die het koninklijk besluit tegentekent, staat onmiddellijk in rechtstreeks verband met de dagelijkse wisselvallig-

heden van het sociale en politieke leven en deze zijn in sommige gevallen van aard te wijzen op de wenselijkheid van het niet uitvoeren ener straf, die trouwens rechtmatig en juist was opgelegd geworden. De koninklijke tussenkomst geldt, in deze orde van gedachten, als een werkelijke waarborg daar, uit eerbied voor de regelen van het constitutionele spel, niemand zich zal gewagen de Kroon in het gedrang te brengen...

Doch er bestaat een gevaar tegen hetwelk het behoort dat men zich zou beschermen. Wanneer namelijk de voorwaardelijke invrijheidstelling, verleend door een weinig ontziende hand, zou kunnen werken als «een genade die haar naam niet durft noemen», t.t.z. een genade, los van het koninklijk handteken, een genade bekomen door middel van onbehoorlijke aandrang, uitgeoefend op het geweten van de Minister van Justitie. Laten wij niet uit het oog verliezen dat de genade verleend door koninklijk besluit de plano de politieke verantwoordelijkheid van het Hoofd van het Departement van Justitie met zich sleept. De voorwaardelijke invrijheidstelling doet zich, in dit opzicht, voor in minder voordelige omstandigheden; zij biedt inderdaad aan degene, die haar wel wil toekennen, de gelegenheid zich te dekken door de adviezen van de overheden vereist door de wet, en tussen dewelke «last but not least» het penitentiair bestuur vermeld is... waarvan trouwens de Minister van Justitie de hoogste hiërarchische overste is (17).

Gedurende het jaar 1953 werden er, volgens het statistisch bulletin, 245 voorwaardelijke invrijheidstellingen toegestaan, waarvan er 46, hetzij 1/5, zijn moeten ingetrokken worden. Op een totaal van 245 zijn er 147 toegekend geworden voor straffen van onbepaalde duur en 34 voor straffen van ten hoogste 5 jaar. Het is op eerste zicht vanzelfsprekend dat de voorwaardelijke invrijheidstelling meer toegekend wordt voor straffen van lange duur dan voor betrekkelijk korte straffen. Er is inderdaad een vrij lange tijd vereist om de gedetineerde grondig te leren kennen en om er in te slagen hem te verbeteren. Van de andere kant mag men niet uit het oog verliezen dat de zwaarwichtigheid van de straf overeenkomt met de zwaarwichtigheid van het gepleegde feit en met de neiging tot delinquentie. Een invrijheidstelling die niet behoorlijk gerechtvaardigd is, bedreigt niet enkel de publieke veiligheid; zij beledigt ook het sociaal geweten, vermindert het algemeen intimiderend vermogen van de straf en tast het prestige van het Gerecht aan.

* * *

Door een werkelijke gerechtelijke controle voor te stellen op de uitvoering van de straf brengen wij niet enkel de orde en de eenheid terug in onze procedure-instellingen; doch wij stellen ook orde in de hiërarchie der begrippen. Wij voeren in de procedure het besluit in dat afgeleid wordt van de erkenning van het subjectief recht van de gedetineerde. Zoals men ziet verwezenlijken wij, door aldus te handelen, een *humanistische* taak, in een land dat gewacht heeft tot het jaar 1946 om een Raad van State in te stellen.

Wij doen ook een *realistisch* werk. Bourquin heeft destijds onderlijnd met welke bedachtzaamheid, beter gezegd, met welke tegenzin, de hoven en rechtbanken sedert 1831 gebruik hebben gemaakt van de bevoegdheid die hun verleend werd door artikel 107 van de Grondwet, te weigeren administratieve reglementen

toe te passen die strijdig zijn met de wet (18). Is de grondwetgever al te ambitieus geweest wanneer hij hun dit voorrecht verleende? Men vraagt het zich af. In elk geval is het op deze wijze dat de weg gebaad is geworden voor de opvatting van een Raad van State, welke zekere landen, naar wier voorbeeld wij nochtans onze instellingen hadden gevormd, niet nodig geoordeeld hebben in het leven te roepen. Het is niet onze bedoeling desaan gaande een onnuttige betwisting uit te lokken. Het weze voldoende door dit voorbeeld in het licht te stellen, wat er gebeurt wanneer een voorrecht niet wordt uitgeoefend, zoals dit zou behoord hebben. Kennen wij niet reeds het voorbeeld van zekere landen waarin de uitsluiting van de magistratuur uit het college, dat te beslissen heeft over de behandeling van de betichte die schuldig werd erkend aan de feiten, niet enkel in de praktijk vaststaat, doch zelfs in de rechtsleer wordt verdedigd? (19).

Wij vervullen ook een *politiek* werk, in de aristotelische zin van het woord. Een Engelse publicist heeft destijds onderlijnd dat een van de voorwaarden van de vrijheid van de burger bestaat in «de jaloersheid der Machten». Voor een onbaatzuchtig waarnemer is een competitie tussen de gerechtelijke en de administratieve factor een uitstekend iets: het is een symptoom van de goede gezondheid van het sociale lichaam.

R. WARLOMONT,

Onder-Voorzitter der Rechtbank
van eerste aanleg te Brussel.

(1) Zie onze studiën «La défense sociale et l'avenir de la fonction judiciaire» (Ann. dr. sc. pol. 1950, p. 51-77). «Le contrôle juridictionnel de l'exécution de la peine» (op. cit. 1952, p. 131-144).

(2) Rev. sc. crim. dr. pén. comp. 1954, p. 421 en volgende.

(3) Artt. 155 en 156 Strafwetboek.

(4) De voorwaardelijke invrijheidstelling verandert geenszins de duur der straf en is slechts een mildering in de uitvoering ervan (Parijs, 15 Januari 1904, S. 1904, II, 185 en nota van J. A. Roux). Cfr. eveneens, Rev. sc. crim. dr. pén. comp. 1953, p. 90 en 492).

(5) Schreef niet Thonissen, verslaggever van de wet: «Daar hij aan het hoofd staat van het penitentiair bestuur dient men de Minister van Justitie natuurlijkerwijze te beschouwen als recher over het gedrag van de gevangenen» (Pasinomie 1888, p. 227).

(6) Le contrôle juridictionnel de la peine, door R. Warlomont (Ann. dr. sc. pol. 1952, p. 132 en 134, noten 4 en 8, aangeduide verwijzingen).

(7) Art. 5 K.B. van 17 Januari 1921.

(8) Huybrechts G. Verslag uitgebracht op de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de droit pénal, gehouden te Parijs in 1951, p. 89 (Parijs, Sirey, 1952).

(9) Rivière, Psychologie du Magistrat, Gazette des Tribunaux, 20-21, Juli 1934, Parijs: Men kan hier zelfs doen opmerken dat, wanneer de uitgaven die deze hervorming met zich zou brengen, er geen hinderpaal voor waren, het normaal zou zijn dat het «huis van arrest» zou opgericht worden in het gerechtsgebouw, zulks zou een materiële aanduiding zijn van het onderscheid tussen betichten en veroordeelden en het zou in de openbare mening het discredit vermindern dat door dit onderscheid gehecht wordt aan al degenen die van hun vrijheid beroofd zijn geworden wegens gerechtelijke aangelegenheden.

(10) Art. 5 van het voormeld K.B.

(11) Le droit pénal et la procédure pénale après la tourmente, p. 68.

(12) Journées franco-belgo-luxembourgeoises (November 1951, p. 160, Parijs, Recueil Sirey).

(13) Op. cit., p. 169.

(14) Braas, Droit pénal, 1936, p. 379 en noot 2.

(15) Parlementaire bescheiden, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zitting 1947-48, nr. 469, p. 9.

(16) Hayoit de Termicourt, Propos sur le ministère public, R.D.P. 1936, p. 979 en volgende.

(17) In werkelijkheid schijnen de redenen aangehaald door Thonissen om de bevoegdheid tot het verlenen der voorwaardelijke invrijheidstelling eerder aan de Minister dan aan het koninklijk handteken toe te kennen niet van doorslaande aard. Kan men, wanneer het straffen betreft van vijf jaar en meer, de vertragingen, waarvan Thonissen gewaagt, toeschrijven aan een beslissing welke door K.B. wordt genomen? Wij hebben trouwens hoger geantwoord op de beschouwing die wordt afgeleid uit het feit dat de Minister aangesteld is «als rechter over het gedrag der gevangenen»; want deze laatsten hebben zekere subjectieve rechten welke

dienen beoordeeld te worden door een onafhankelijke overheid en in het licht dienen gesteld zonder enig initiatief van het penitentiair bestuur zelf (Verslag Thonissen, Pasin. 1888, p. 227 en 228).

(18) Bourquin, La protection des droits individuels, Brussel, Bruylant, 1912, nrs 58 en 54). Cfr. eveneens onze studie « Le contrôle de la légalité des arrêtes et règlements

en France et en Belgique » (Revue de l'administration en Belgique, 1949, p. 190).

(19) L'Adult Authority, administratieve instelling wordt voorgezeten door een jurist en niet door een magistraat. (S. Huynen: Une expérience californienne en matière de sentence indéterminée: l'Adult Authority (Bulletin de l'Administration des Prisons, Brussel 1950, p. 249 en 250).

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 10 Juni 1954.

Eerste Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-Vrslaggever: M. Fettweis.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs Ansiaux en Van Rijn.

Handelshuur. — Artikel 35, lid 3 van de wet van 30 April 1951 is van dwingend recht.

De bepalingen van de wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten zijn in principe van dwingend recht daar partijen daarvan niet mogen afwijken, tenzij als dat recht hun uitdrukkelijk en impliciet is toegekend. Noch uitdrukkelijk noch implicite staat de wet toe af te wijken van artikel 35, lid 3, geplaatst onder de overgangsbepalingen, dat de partijen de bevoegdheid geeft herziening van de huurprijs van een onroerend goed, waarvan de huur lopende is, een eerste maal te vorderen vanaf de afloop van de lopende driejarige termijn; deze wetsbepaling is slechts een toepassing van het in artikel 35 vervatte principe. Daar partijen tevoren niet hebben kunnen afzien van toepassing van artikel 33, hebben zij evenmin rechtsgeldig afstand kunnen doen van het recht om zich op artikel 35, derde lid, te beroepen.

Van Damme t./ N. V. Cinéphone.

Gelet op het bestreden vonnis, de 5de Februari 1953 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, in hoger beroep uitspraak doende;

Over het enig middel:

Schending van artikelen 97 van de Grondwet, 1, 6 en 35 van de wet van 30 April 1951 (welke afdeling IIbis van hoofdstuk II van titel VIII van het boek III van het Burgerlijk Wetboek vormt),

doordat de rechter over de grond ten onrechte verklaard heeft dat partijen in de litigieuze overeenkomst geldig de mogelijkheid hebben kunnen uitsluiten van een herziening van de voorwaarden waarvan zij hun verbintenissen afhankelijk hebben gemaakt, zonder dat er behoefte te worden nagegaan of zij onder de benaming « exploitatieovereenkomst » een onder toepassing van de wet van 30 April 1951 vallend contract van huur van een tot koophandel bestemd onroerend goed hebben willen sluiten, vermits volgens de bestreden beslissing, bijaldien zij ook zodanig huurcontract hadden aangegaan, aanlegger in verbreking bij dat contract van te voren geldig ervan kon afzien zich te beroepen op het recht van herziening dat de wet op de handelshuurovereenkomsten aan de huurders nadien zou toekennen, zodat de aan de overeenkomst te geven juiste wettelijke benaming zonder belang was, dan wanneer, aangenomen dat de bewuste overeenkomst, zoals aanlegger in verbreking staande hield, zou be-

antwoord hebben aan de kenmerken van de bij artikel 1 van de wet van 30 April 1951 bepaalde overeenkomsten, de huurder in 1948, in een overeenkomst welke naderhand onder de wet van 30 April 1951 is komen te vallen, niet geldig ervan had kunnen afzien herziening van dat huurgeld bij toepassing van artikel 35 dier wet te vorderen, vermits die bepaling om reden van haar aard en van de termen waarin zij is vervat, op de lopende huurcontracten toepasselijk is, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst,

dan wanneer bijgevolg de rechter over de grond om de aanspraak van aanlegger, het recht tot herziening van het huurgeld te genieten, op passende wijze te beantwoorden, diende te onderzoeken of de litigieuze overeenkomst al dan niet onder de wet van 30 April 1951 viel,

dan wanneer, naardien zij zulks niet heeft gedaan, de bestreden beslissing niet naar het vereiste van de Grondwet met redenen is omkleed:

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat op 10 September 1948 een overeenkomst tot stand is gekomen betreffende de exploitatie van een zaal voor filmvertoningen, welke « exploitatieovereenkomst » werd getiteld en over welker aard partijen het niet eens zijn;

Overwegende dat de door aanleggers in verbreking ingestelde vordering ertoe strekt te doen zeggen dat de overeenkomst een huurcontract is, vallende onder de bepalingen van de wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten, en het huurgeld te doen herzien vanaf de driejarige termijn die de 1e Oktober 1951 een aanvang neemt, bij toepassing van art. 35, lid 3, dier wet;

Overwegende dat het bestreden vonnis de eis tot herziening van het huurgeld niet gegrond verklaart; dat het vonnis, zonder te onderzoeken of de wet van 30 April 1951 op de overeenkomst van 10 September 1948 toepasselijk is, beslist dat artikel 35, lid 3, een aanvullend karakter heeft en dat bij de overeenkomst partijen, zo voor de ene als voor de andere, klaarblijkelijk de mogelijkheid hebben willen uitsluiten van een herziening van de voorwaarden waarvan zij hun verbintenissen afhankelijk hebben gemaakt;

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat, volgens de verklaringen van de Minister van Justitie en van de verslaggever, in het ten slotte door de Senaat aangenomen stelsel, alle bepalingen van de wet op de handelshuurovereenkomsten gebiedend zijn, behoudens die waarvan de wetgever uitdrukkelijk toegestaan heeft af te wijken, maar eraan toevoegt dat de rechter niet gehouden is door de interpretatie welke tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet versterkt werd; dat het verklaart dat, rekening houdend met het voornemen dat bij het maken van de wet heeft voorgezeten en met het doel dat de wet wil bereiken, waar de openbare orde niet in de zaak betrokken is, « de rechtbank de gevolgen van het niet inacht nemen van een bepaling der wet, in het haar voorgelegd bijzonder geval, beoordeelt »;

Overwegende dat de bepalingen van de wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten principieel gebiedend zijn, daar de partijen daarvan niet mogen afwijken, dan wanneer dat recht hun uitdrukkelijk of implicite is toegekend; dat de wet noch uitdrukkelijk noch implicite toestaat af te wijken van artikel 35, lid 3, opgenomen in de overgangsbepalingen, hetwelk, aan de partijen veroorlooft herziening van het huurgeld van een onroerend goed, waarvan de huurovereenkomst lopende is, een eerste maal te vorderen met ingang van het verstrijken van de lopende driejarige termijn; dat artikel 35, lid 3, slechts een toepassingsmodaliteit is van het in artikel 33 vervatte principe; dat, naardien partijen van te voren niet hebben kunnen afzien van toepassing van art. 33, zij evenmin geldig ervan hebben kunnen afzien zich op art. 35, lid 3, te beroepen;

Overwegende dienvolgens dat het bestreden vonnis, door niet na te gaan of de litigieuze overeenkomst al dan niet onder de wet van 30 April 1951 viel, de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschon- den;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Gelast dat van onderhavig arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, in hoger beroep uitspraak doende.

HOF VAN VERBREKING

Verenigde Kamers. — 2 Juli 1954.

Eerste voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever: M. Piret.

Procureur-Generaal: M. R. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs Van Rijn en della Faille d'Huyse.

Raad van State en Rechterlijke Macht. — Daar geen enkel Rechter bevoegd zou geweest zijn om van het ingediende verzoek kennis te nemen, kent geen enkele wetsbepaling aan het Hof van Verbreking de macht toe om te beoordelen of de Raad van State zich terecht bevoegd heeft verklaard om daarvan kennis te nemen.

Waar een agent van de N.M.B.S. de Raad van State heeft verzocht de nietigheid uit te spreken van een door de N.M.B.S. vastgestelde bezoldigingsschaal, niet alleen wat hem betrof (van welke vordering de Rechterlijke Macht bevoegd zou geweest zijn kennis te nemen), doch « erga omnes », was de Rechterlijke Macht niet bevoegd.

Daar het verzoek niet tot de bevoegdheid van de Rechterlijke Macht behoort, kent noch art. 20 van de wet van 23 December 1946, noch enige andere wetsbepalingen aan het Hof van Verbreking de macht toe te beoordelen of de Raad van State zich terecht bevoegd heeft verklaard om van het verzoek kennis te nemen.

Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen
t./ Debende Leon.

Gelet op het bestreden arrest door de Raad van State, afdeling administratie, tweetalige kamer, dd. 13 Juli 1953 gewezen;

Over de taal van de procedure vóór het Hof:

Overwegende dat het bestreden arrest in de Nederlandse en in de Franse taal is gesteld, overeenkomstig artikelen 3 en 7 van het besluit van de Regent dd. 23 Augustus 1948;

Overwegende dat de voorziening in de Nederlandse en in de Franse taal is gesteld;

Overwegende dat verweerders verzoekschrift en de memoriën van partijen vóór de Raad van State in de Franse taal zijn gesteld;

Overwegende dat, gelet op die omstandigheden, gebruik werd gemaakt van de Franse taal voor het onderzoek ter terechtzitting van het Hof en gebruik er van ook wordt gemaakt voor de uitspraak van onderhavig arrest;

Over de voorziening:

Overwegende dat verweerder, lid van het personeel door aanlegster, Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, van de Staat overgenomen, vóór de Raad van State een verzoek heeft ingediend welk strekte tot:

1° de nietigverklaring van bericht N° 86 P. van 14 December 1951, betreffende de bezoldigingen van het statutair personeel, en in het bijzonder van de bepalingen van dit bericht waarbij een nieuwe schaal N° 209 werd ingevoerd ter vervanging van schaal N° 208 die tot dan op hem was toegepast;

2° de nietigverklaring van aanlegsters beslissing op verweerder gezegde schaal N° 209 toepassend;

Dat aanlegster de bevoegdheid van de Raad van State afwees om reden dat, verweerder de schending van een verkregen recht inroepend, de betwisting het karakter had van een geschil welk een burgerlijk recht tot voorwerp had;

Overwegende dat het bestreden arrest de exceptie van onbevoegdheid afwijst, wat het eerste voorwerp van verweerders verzoek betreft en, voor het overige, de heropening van de debatten heeft bevolen, en « de uitspraak heeft voorbehouden »;

Over het enig middel: schending van artikelen 92 der Grondwet, 9 der wet van 23 December 1946, instellend een Raad van State, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 13, 15, 16, 18 en 19 der wet van 23 Juli 1926 oprichtend de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, 1, 2, 4, 19 en 24 van het Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1926, bevattende de Statuten der Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, 1134 van het Burgerlijk Wetboek op de bindende kracht der overeenkomsten,

doordat de Afdeling Administratie van de Raad van State, waarvoor hangende was:

1° een verzoekschrift strekkende tot de vernietiging van een barema bekend gemaakt door de eisende Maatschappij, alsook van de toepassing van dit barema op verzoekster, — verzoekschrift gegrond op het feit dat het kwestieuze barema zou inbreuk maken op zekere verkregen rechten die verzoeker, in zijn hoedanigheid van oud agent der Administratie der Staatsspoorwegen, beweerde te putten in een beschikking van het Statuut van het Personeel van eiseres, te weten om nooit door de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen op een minder voordelige manier behandeld te worden dan hij geweest was indien hij in dienst van de Staat gebleven ware,

en 2° een afwijzende exceptie van onbevoegdheid ingeroepen tegen het verzoekschrift door eiseres in verbreking en afgeleid uit het feit dat gezegde verkregen rechten, ingeroepen door verzoeker, formeel betwist waren zowel voor wat betreft hun bestaan

als hun uitoefeningsvoorwaarden, zodat de alzo opgeworpen betwisting, gezien de aard der ingeroepen rechten, het karakter had van een betwisting over een burgerlijk recht, en als zodanig afhang van de uitsluitende bevoegdheid van de rechterlijke macht,

zich nochtans bevoegd verklaard heeft om van de vraag te kennen door zich te gronden, om alzo te beslissen, op het feit dat de bevoegdheid van de Raad van State bepaald is door de hoedanigheid van de overheid waarvan de akte uitgaat en door de aard van de vraag, op het feit dat de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, ten opzichte van haar personeel, een administratieve overheid is in de zin van artikel 9 der wet van 23 December 1946, op het feit dat de betrekkingen van de Maatschappij met de leden van haar personeel, zoals ze spruiten uit het Statuut uitgewerkt door de Nationale Paritaire Commissie krachtens artikel 13 der wet van 23 Juli 1926, geen enkel contractueel karakter hebben, op het feit dat de betwiste akte, waarvan de vernietiging vervolgd wordt, een akte is, uitgaande van een administratieve overheid en dat akten van die aard niet aan de vernietigingsmacht van de Raad van State ontsnappen door het feit dat hun vernietiging weerslag heeft op burgerlijke rechten; dat, voor zover geen verhaal tegen hen kan uitgeoefend worden bij gerechtelijke weg, deze akten vernietigbaar zijn door de Raad van State, en dat in onderhavig geval verzoeker niet beschikt over dergelijk verhaal, omdat, door de vernietiging te vervolgen van een beschikking van objectieve en reglementaire aard, en niet van een akte waardoor men deze beschikking toepast op zijn persoonlijk geval, verzoeker alzo niet de erkenning vraagt van een subjectief recht en dat, derhalve, het voorwerp van zijn verhaal niet afhangt van de bevoegdheid der gewone rechtbanken,

dan wanneer 1°) ten opzichte van de bepaling der onderscheiden bevoegdheden van de Raad van State en de rechtbanken der rechterlijke orde, er geen redenen zijn zich te hechten aan de hoedanigheid van de overheid waarvan de akte uitgaat — die verzoeker beweert te doen vernietigen door de Raad van State, maar uitsluitend aan het werkelijk voorwerp van de vraag, zoals dit blijkt uit de uitlatingen van het inleidend verzoekschrift, en dat een vraag, welke ook de vorm weze waaronder ze is opgesteld of het beperkt voorwerp dat eiser er wil aan toekennen, noodzakelijkerwijze ontsnapt aan de bevoegdheid van de Raad van State vanaf het ogenblik dat ze voor gevolg heeft de Raad van State tot rechter te maken van een zogezegd gepleegde inbreuk op een burgerlijk recht, daar dergelijke betwisting door het feit zelf een « geschil over burgerlijke rechten » bij de Raad van State aanhangig maakt, dat als zodanig van de uitsluitende bevoegdheid afhangt van de rechtbanken der rechterlijke orde,

2°) de banden verenigend de eisende maatschappij met het personeel, in zover ze spruiten uit een statuut uitgewerkt door een Paritaire Commissie groeperend in gelijk aantal de vertegenwoordigers der maatschappij en die van het personeel, een contractueel karakter hebben en dat, bijgevolg, de vraag strekkende om een akte van de Nationale Maatschappij te doen vernietigen als zijnde tegenstrijdig met een beschikking van gezegd statuut, noodzakelijkerwijze een betwisting opwerpt die een burgerlijk recht tot voorwerp heeft,

en eindelijk 3°) een dergelijke akte, in tegenstelling met wat het bestreden arrest beslist, niet kan beschouwd worden als een akte uitgaande van een administratieve overheid, — bindend als zodanig behalve

vernietiging door de Raad van State, daar de eisende maatschappij geen « overheid » is die de macht heeft haar beslissingen eenzijdig op te dringen :

Overwegende dat, zowel uit de vaststellingen van het bestreden arrest als uit het verzoekschrift van verweerder blijkt dat, deze steunend hierop dat, volgens hem, artikel 8 van het statuut van het personeel van aanlegster hem het recht verleende op een bezoldiging die gelijk is met die welke de Staat aan zijn personeel toekent, zich door het eerste voorwerp van zijn verzoek niet toe beperkt heeft te vragen dat de bezoldigingsschaal n° 209 door aanlegster in 1951 vastgelegd voor de verschillende categorieën van het statutair personeel, als nietig en ongedaan zou beschouwd worden wat hem betrof, verzoek over hetwelk de rechtbanken van de rechterlijke orde bevoegd zouden geweest zijn om uit te spreken; dat hij de vernietiging erga omnes van al de bepalingen van gezegde schaal heeft gevorderd;

Overwegende dat geen enkele rechterlijke overheid bevoegd zou geweest zijn om van dergelijk verzoek kennis te nemen;

Overwegende dat, daar dit verzoek tot de bevoegdheid van de rechterlijke overheden niet behoort, noch artikel 20 der Wet van 23 December 1946, noch enige andere wetsbepaling aan het Hof de macht toekent na te gaan of de Raad van State zich terecht bevoegd heeft verklaard om ervan kennis te nemen;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

RAAD VAN STATE

7e Kamer. — 21 Juni 1954.

Zetel : M.M. Suetens, eerste-voorzitter; Somerhausen, verslaggever, en Van Bunnan.

Auditoraat : Mr Vliebergh.

Advocaten : Mrs Van Keerberghen, Paternostre en Cambier.

1. **Burgerlijke en individuele rechten.** — Namen en voornamen (1 tot 5).
2. **Raad van State.** — Geschil volle rechtsmacht. — Bevoegdheid (1).
3. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — Schending van de wet. — Bewijskracht der akten (2).
4. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — Bevoegdheid (3 en 5).
5. **Administratieve akten.** — Geldigheid. — Vormen. — Motieven (4).

1. Artikel 10 van de wet van 23 December 1946 heeft geen wijziging gebracht aan de procedure, geregeld bij de wet van 11-21 Germinal jaar XI met betrekking tot de voornamen en de wijzigingen van namen.
2. Door een verzet tegen een koninklijk besluit houdende machtiging tot naamwijzigingen van verschillende leden van dezelfde familie, te interpreteren als strekkende tot intrekking van dit koninklijk besluit ten aanzien van de ganse familie, en niet ten aanzien van de door de opposant aangewezen gerechtigde, werd het koninklijk besluit dat over het verzet uitspraak heeft gedaan, niet met machtsoverschrijding genomen.

3. Het koninklijk besluit dat uitspraak doet over een tijdig ingediend verzet, kan vooralsnog worden genomen na verloop van het jaar dat volgt op de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit waarbij tot de naamwijziging is gemachtigd.

4. Wanneer de Regering de machtiging tot naamwijziging intrekt, doet zij geen uitspraak over tegenstrijdige aanspraken doch laat zij zich, zoals bij het verlenen van de machtiging, door redenen van voegzaamheid en opportuniteit leiden.

De opgave van de redenen waarom de Regering van oordeel was dat de door haar voorwaardelijk toegestane machtiging onvoegzaam of inopportuun was, is geen door de wet voorgeschreven vorm noch een substantiële vorm.

5. De Regering is haar beoordelingsmacht niet te buiten gegaan door het inwilligen van het verzet gedaan door een persoon met dezelfde naam als die welke toegevoegd was aan de naam van diegenen, die het koninklijk besluit houdende machtiging tot naamwijziging konden invoeren.

Consorten Mons t./ Belgische Staat (Min. v. Justitie)

Gezien het verzoekschrift van 17 September 1952, waarbij wijlen Charles Mons, voorzitter van het Hof van beroep te Luik, en zijn kinderen Ghislaine, Charles en Pierre, de nietigverklaring vragen van het koninklijk besluit van 9 Juni 1952 waarbij het besluit van de Regent van 28 December 1948 wordt ingetrokken, van welk besluit op 23 Juli 1952 kennis werd gegeven;

Gezien het verzoekschrift van 17 September 1952, waarbij Henry Mons, advocaat bij het Hof van beroep te Luik, en zijn kinderen André, Françoise en Jacques, de nietigverklaring van hetzelfde besluit vragen;

... ..

Gezien de verzoekschriften van 9 December 1952 waarbij Paul de la Roche vraagt om als tussenkomende partij op te treden;

Gelet op de bevelen van 12 December 1952 waarbij deze verzoeken ontvankelijk worden verklaard;

Gelet op het verzoekschrift van 27 November 1953 tot hervatting van het rechtsgeding ingediend door Ghislaine Mons, Charles Mons en Pierre Mons, ingevolge het overlijden van hun vader Charles Mons.

... ..

Overwegende dat er samenhang tussen de verzoekschriften bestaat en dat zij dienen gevoegd te worden;

Overwegende dat het besluit van de Regent van 28 December 1948, waarbij aan verzoekers machtiging werd verleend aan hun geslachtsnaam die van « de la Roche » toe te voegen, in het Belgisch Staatsblad van 5 Januari 1949 werd bekendgemaakt; dat de tussenkomende partij hiertegen op 18 December 1949 verzet aantekende; dat het bestreden koninklijk besluit dit verzet ontvankelijk en gegrond verklaarde;

Overwegende dat Charles Mons beweert dat « de Administratie, sedert de oprichting van de Raad van State, haar beslissingen niet meer vrij en naar haar willekeur kan herroepen, vooral niet wanneer deze herroeping de intrekking medebrengt van het door het vorige besluit verleende recht dat « de opposant dus zijn verzet rechtstreeks bij de Raad van State had moeten aanhangig maken »;

Overwegende dat de wet van 23 December 1946 in artikel 10 een limitatieve opsomming geeft van de aanlegenheden waarin de bevoegdheid van de Raad van State in de plaats van die van de administratie wordt gesteld; dat voornoemd artikel 10 geen wijziging heeft

gebracht aan de procedure die beheerst wordt door de wet van 11-21 Germinal, Jaar XI, betreffende de voornamen en wijzigingen van namen; dat het middel rechtsgrond mist;

Overwegende dat Henry Mons beweert dat het verzet alleen tegen wijlen Charles Mons gericht was en dat de tegenpartij derhalve haar macht heeft overschreden door het besluit van de Regent in te trekken, in zover het Henry Mons machtigde om de naam « de la Roche » aan zijn geslachtsnaam toe te voegen;

Overwegende dat, toen de tussenkomende partij op 18 December 1949 verklaarde verzet aan te tekenen tegen het besluit dat « aan de heer Mons » de bestreden machtiging verleent, dit verzet er blijkbaar toe strekte, elke verwarring tussen de familie de la Roche en de familie Mons te voorkomen; dat het niet gericht was op gedeeltelijke intrekking van het besluit van de Regent; dat, ofschoon de opposant, de 19e Januari 1950 door een inspecteur van de gerechtelijke politie daaromtrent ondervraagd, bevestigde dat hij verzet aantekende tegen het besluit waarbij machtiging verleend werd « aan de heer Mons, die voorzitter van het Hof van beroep te Luik is », uit de context van de verklaring niet blijkt dat deze toelichting er toe strekte de draagwijdte van het verzet te beperken; dat de tegenpartij haar macht niet heeft overschreden door het verzet van 18 December 1949 te interpreteren als een vraag tot intrekking van het besluit van de Regent ten opzichte van al de leden van de familie Mons;

Overwegende dat de verzoekers voorts beweren dat de tegenpartij haar macht heeft overschreden door het besluit van de Regent meer dan een jaar na zijn bekendmaking in het Staatsblad in te trekken;

Overwegende dat volgens artikel 6 van de wet van 11-21 Germinal, Jaar XI, de Regering, indien zij een vraag tot naamwijziging inwilligt, deze toestaat door een besluit « dat eerst uitvoering zal krijgen na verloop van een jaar ingaande de dag van zijn invoering in het « Bulletin des Lois »; dat volgens de bewoordingen van artikel 7 van voornoemde wet « in de loop van dat jaar, elke persoon die daartoe gerechtigd is een verzoekschrift bij de Regering kan indienen om de intrekking van het besluit waarbij machtiging tot naamwijziging wordt verleend te bekomen »; dat het verzet tegen een naamwijziging derhalve ontvankelijk is tot de laatste dag van het jaar volgend op de bekendmaking van het machtigingsbesluit; dat artikel 8 van voornoemde wet weliswaar bepaalt: « Indien er geen verzet is geweest of indien het gedane verzet niet werd ingewilligd, heeft het besluit dat de naamwijziging toestaat volledige uitwerking na verloop van dat jaar »; dat hieruit niet mag worden afgeleid dat de Regering, wanneer zij op de dag voor die waarop de termijn van verzet vervalt een verzoekschrift te behandelen krijgt, op straffe van nietigheid verplicht is op staande voet over de gegrondheid ervan te oordelen; dat de tegenpartij haar macht niet heeft overschreden, wanneer zij de 9e Juni 1952 het in het Staatsblad van 5 Januari 1949 bekendgemaakte besluit introk;

Overwegende dat de verzoekers ook aanvoeren dat de tegenpartij een substantiële vorm heeft overtreden door het bestreden besluit niet te motiveren; dat de wet van 11-21 Germinal, Jaar XI, een geschillenprocedure heeft ingesteld door toe te laten dat derden in verzet komen tegen het besluit waarbij de naamwijziging wordt toegestaan, door te bepalen dat de Regering deze machtiging kan intrekken indien zij het verzet gegrond acht; dat de tegenpartij haar beslissing niet wettelijk gemotiveerd heeft door in de

inleiding van het bestreden besluit eenvoudig vast te stellen dat «het verzet ontvankelijk en gegrond is»;

Overwegende dat de Regering, wanneer zij een naamwijziging toestaat, dit alleen om redenen van voegzaamheid en opportuniteit doet; dat de machtiging alleen volledig uitwerking heeft indien binnen de wettelijke termijn geen verzet is gedaan of indien het gedane verzet niet is aangenomen; dat de Regering, wanneer zij de intrekking van de machtiging beveelt, geen uitspraak doet over tegenstrijdige aanspraken, maar zich enkel door redenen van voegzaamheid of opportuniteit laat leiden; dat de Regering niet hoeft aan te geven om welke redenen zij heeft geoordeeld dat de machtiging welke zij voorwaardelijk had toegestaan, onvoegzaam of inopportuun was; dat de motivering van het besluit dat de machtiging intrekt, noch een uitdrukkelijk door de wet van 11-21 Germinaal, Jaar XI, voorgeschreven formaliteit, noch een substantiële vorm is; dat het middel rechtsgrond mist;

Overwegende dat Charles Mons tenslotte aanvoert, dat er geen verwarring kon zijn tussen de namen «Mons de la Roche» en «de la Roche»; dat de opposant door de bij het besluit van de Regent toegestane toevoeging geen nadeel kon ondergaan, dat de tegenpartij haar macht heeft overschreden door het verzet van de tussenkomende partij in te willigen;

Overwegende dat de Regering haar beoordelingsmacht niet te buiten is gegaan door het inwilligen van het verzet gedaan door een persoon met dezelfde naam als die welke aan de naam van de verzoekers was toegevoegd,

Besluit :

Artikel 1. — De zaken met de nummers A. 3391/VII-24 en A. 3392/VII-25 worden samengevoegd.

Artikel 2. — De beroepen zijn verworpen.

Artikel 3. — De kosten, bepaald op 1.400 frank, zijn ten laste van de verzoekers tot een beloop van 600 fr. en ten laste van de tussenkomende partij tot een beloop van 800 fr.

MILITAIR GERECHTSHOF

26 November 1953.

Voorzitter : M. van Laethem.
O.M. : M. Ducamp

Militaire rechtspraak. — Rechtstreekse dagvaarding door de burgerlijke partij voor de militaire rechter.

Blijkens haar wordingsgeschiedenis sluit de wet van 15 Juni 1899, inzonderheid haar artikel 33, niet de bevoegdheid van de burgerlijke partij uit om bij rechtstreekse dagvaarding een vordering tot schadevergoeding in te stellen voor de militaire gerechten; de bij rechtstreekse dagvaarding ingestelde vordering is ontvankelijk krachtens art. 182 Wetboek van Strafvordering binnen de perken van dat artikel.

O. en Ceulemans t./Wante H.

I. Over de ontvankelijkheid der rechtstreekse dagvaarding, uitgaande van de Burgerlijke Partij :

Overwegende dat krachtens artikel 33 der Wet van 15 Juni 1899 de vordering tot herstel der schade voor de militaire rechtsmacht terzelfdertijd en voor de-

zelfde rechters als de strafvordering mag vervolgd worden ;

Overwegende dat deze wettekst niet spreekt van de rechtstreekse dagvaarding ten verzoeken van de benadeelde ;

Overwegende dat dient te worden nagegaan of dit stilzwijgen van de wet op de militaire strafvordering degene, die schade leed, het recht ontnemt bij rechtstreekse dagvaarding een eis tot schadevergoeding voor de militaire rechtbanken in te stellen, met andere woorden, het klachtrecht, het recht zijn grieven aan het gerecht voor te leggen, het recht de herstelling van die grieven te bekomen — zie Faustin Hélie, T. III - nr 3384 ;

Overwegende dat uit de besprekingen, welke de wet van 15 Juni 1899 voorafgingen en inzonderheid die in verband met artikel 33 dezer wet — Zie Ann. Parl. 19-1-1899, bl. 390 — duidelijk blijkt, dat de Minister van Justitie uitdrukkelijk verklaarde dat om de afkondiging der wet niet te vertragen voor de vraagstukken, welke onvermijdelijk bij de toepassing der twee eerste titels zouden rijzen en die in de nog te bespreken titels van het wetboek van militaire strafvordering hun oplossing zouden vinden, ondertussen de beginselen van het gewone wetboek van strafvordering dienen te worden toegepast ;

Overwegende dat het opmerkelijk is dat de algemene bewoordingen van deze zeer klare verklaring uitgesproken werden nadat een lid der Kamer er op gewezen had dat, alhoewel voortaan artikel 33 de Burgerlijke partij toeliet hare vordering voor de militaire rechtsmacht in te stellen, de wet de wijze van toepassing van dit nieuw beginsel niet geregeld had ;

Overwegende dat te vergeefs, om de zienswijze der Burgerlijke partij te bestrijden en hare stelling te weerleggen, gewag gemaakt wordt van art. 4 van het wetsbesluit van 27 Mei 1944 ;

Overwegende inderdaad dat die bepaling die de rechtstreekse dagvaarding zelfs in zake misdaden toelaat, het gevolg is van de afschaffing der Gerechtelijke Commissie, bij artikel 3 van datzelfde wetsbesluit voorzien (zie verslag aan de Raad) ;

Overwegende bovendien dat de ongegrondheid der stelling der Burgerlijke partij niet bewezen is door de rechtspraak, aangehaald door het Openbaar Ministerie — Arrest van Cassatie dd. 6-2-1922 - Pas. 1-154 — ; dat inderdaad de aanlegger artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering ten onrechte inriep om aan de rechter, die ten gronde uitspraak doet, het recht te ontzeggen de qualificatie te verbeteren van het feit, dat ten laste van verdachte gelegd werd en omgekeerd was omschreven ;

Overwegende dat derhalve ter zake de Burgerlijke partij terecht voorhoudt dat de rechtstreekse dagvaarding, door haar aan verdachte betekend ontvankelijk is krachtens art. 182 van het Wetboek van Strafvordering en binnen de perken van dit artikel — (Verbreking, 7 December 1903, Pas. 1904-1-77).

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 10 April 1954.

Voorzitter : Mr. Bossaert.

Raadsheren : M.M. D. Verougstraete en De Vreese.

O.M. : Advocaat Generaal Delahaye.

Advocaten : Mrs De Cordier, Salières, loco Goffin (Brussel).

Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad. — Staat. — Geen schade door loutere inbreuk op uitwendige veiligheid van de Staat.

Waar de Belgische Staat aanspraak maakt op schadeloosstelling wegens krenking van zijn burgerlijke rechten, waaruit hij beweert zowel vermogensschade als extrapatrimoniale schade geleden te hebben ten gevolge van de inbreuk van de aangesprokene op de uitwendige veiligheid van de Staat, moet hij het bestaan van schade bewijzen. Ter zake niet bewezen.

De Baets t/ Belgische Staat.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent, zetelende in burgerlijke zaken, op 27 April 1949;

Overwegende dat het beroep tijdig werd ingesteld en regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat de Belgische Staat die de schending van zijn burgerlijke rechten inroept, naar de voorschriften van het Burgerlijk Wetboek, zowel de stoffelijke als de zedelijke schade bewijzen moet welke hij beweert geleden te hebben tengevolge van de gedraging van De Baets gedurende de vijandelijke bezetting — gedraging wegens dewelke aan deze laatste op 2 Februari 1946 een correctionele veroordeling opgelegd werd door het Krijgshof te Gent op grond van artikel 118bis S.W.B. en artikel 1 van de wet van 22 Maart 1940;

dat dit bewijs niet geleverd wordt;

Overwegende dat volgens geïntimeerde de materiële schade hierin bestaat, dat hij verplicht werd zijn uitgaven te verhogen om de misdadige handelingen van appellant te keer te gaan;

dat echter noch de wezenlijkheid, noch de omvang van de aangewende schade, noch het oorzakelijk verband tussen de beweerde schade en de schuld van appellant bewezen zijn;

Overwegende dat het zedelijk nadeel evenmin vaststaat;

dat de strafrechtelijke bundel niet voorgelegd wordt;

dat uit de loutere veroordeling van appellant niet mag worden afgeleid dat zijn bedrijvigheid enige invloed op zijn medeburgers heeft gehad;

dat ter zake ook niet blijkt dat zijn gedraging een smet op de goede faam van de nationale gemeenschap geworpen heeft;

dat de vordering derhalve als ongegrond moet worden afgewezen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Alle verdere en strijdige conclusies als ongegrond verwerpende;

Gehoord in zijn eensluidend advies dhr Delahaye, advocaat-generaal;

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond; dien-

volgens doet het vonnis a quo te niet, en, opnieuw wijzende, verklaart de oorspronkelijke vordering onvankelijk doch ongegrond; wijst ze af;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide instanties.

Advies O. M.

De Baets G., werd ingevolge dagvaarding dd. 7 Mei 1948 door de Belgische Staat aangezocht een som van 100.000 fr. te betalen tot herstelling van de schade te wijten aan zijn gedragingen tijdens de bezetting en wegens dewelke hem een correctionele veroordeling opgelegd werd door het Krijgshof op 2 Februari 1946.

De eerste rechter, zonder op uitdrukkelijke wijze te bepalen of de schade door hem toegekend van stoffelijke of zedelijke aard was, hetgeen het beschikkend gedeelte van het vonnis ongeldig maakt (Cassatie, 29-4-1946, Pas. 162), veroordeelde De Baets G. op 27 April 1949 tot de betaling van een globale som van 25.000 fr.

De Baets G. tekende tijdig beroep aan op 30 Juli 1949, het vonnis betekend geweest zijnde op 31 Mei 1949. De Belgische Staat stelde geen incidenteel beroep in.

* * *

De stelling van de Belgische Staat komt er op neer schadevergoeding ex aequo et bono te vorderen ten materiële titel omdat de Staat verplicht geweest was zijn oorlogsbudget te verhogen om de misdadige handelingen te keer te gaan en ten morele titel omdat de goede faam der Belgische gemeenschap besmet en een verderfelijk voorbeeld aan de goede burgers gegeven geweest was.

* * *

Gelijkaardige eisen van de Belgische Staat hebben aanleiding gegeven tot uiteenlopende rechtspraak. De auteurs houden er eveneens lijnrecht tegen elkaar staande meningen op na (Vergelijk enerzijds Dabin, R.C.J. 1949, blz. 85, n° 76 en noot onder Cass. 22-12-48, R.W., 1947-48, 665; Brussel, 25-3-48, R.W. 1947-48, 1153, en anderzijds nota's Fonteyne onder Brussel 13-1-48, R.G.A.R., 4188 en onder Beroep Brussel, 7-1-1933, R.G.A.R., 1874/1).

België en Frankrijk zijn evenzeer verdeeld zoals blijkt uit het meningsverschil dat het Belgisch Verbrekingshof van het Franse op dit punt scheidt.

* * *

De stelling van het Hof van Verbreking kan als volgt samengevat worden :

De Staat, zoals de burger, put het recht vergoeding te vorderen, wegens de schade die hem aangedaan wordt, bij het plegen van een misdrijf, in de bepalingen van artikel 1382 B.W. en 3 Wet 17-4-1878.

Wanneer een burger een misdrijf pleegt, kan de overtreding van de wet ten opzichte van de Staat een dubbel gevolg hebben :

— door de overtreding van de wet wordt steeds een maatschappelijke stoornis verwekt die de Staat, als politiek orgaan ten nadele strekt;

— in bepaalde gevallen schendt de wetsovertreding een burgerlijk recht van de Staat.

De wetten door de Staat uitgevaardigd, moeten, in het belang der maatschappij, geëerbiedigd worden. Hun overtreding sticht op zichzelf een stoornis waaronder de Staat, in zijn publieke functies, lijdt en die een schade van sociale aard berokkend.

Om die stoornis te keer te gaan, beschikt de Staat

over de aangewezen middelen: de strafvervolgingen toevertrouwd aan de rechterlijke macht.

De loutere miskenning van de besluiten, uitgevaardigd door de Staat, wordt dan ook volledig hersteld en vergoed ten gevolge van de strafbeteugeling en een dergelijke sociale stoornis kan geen aanleiding geven tot geldelijke vergoeding (Verbreking, 10-11-1937, Pas., 337; id. 8-11-1949, J.T., 1949, 100).

Een eis tot schadevergoeding ingeleid op die grondslag dient niet ontvankelijk te worden verklaard (Verbreking, 1-12-1930, Pas., 373), omdat, de schadevergoeding voorzien door artikel 1382 B.W. berust op de schending van een burgerlijk recht (Verbreking 29-10-1945, Pas., 258; id. 20-12-1948, Pas., 735) en niet op de krenking van de attributies eigen aan een politiek orgaan.

Doch, benevens de sociale stoornis, kan het misdrijf tevens een burgerlijk recht van de staat schenden. Ieder moreel wezen heeft inderdaad een patrimonium dat het hoeft te vrijwaren op dezelfde wijze als de burgers door de uitoefening van de burgerlijke rechten die er aan verbonden zijn. (Zie nochtans Verbreking 16-1-1939, Pas., 25 en nota onder Verbreking, 15-4-40, Pas., 122.)

Het misdrijf krenkt het patrimonium wanneer de schade berokkend wordt « aan de persoon of aan de goederen of aan de eer van de persoon die zich er over beklagt ». (Verbreking, 1-12-1930 voornoemd) anders gezegd het patrimonium kan aangetast worden in zijn stoffelijk deel of in zijn zedelijk deel (Verbreking, 20-12-1948, Pas. 735).

Nopens het punt te weten of de Staat zedelijke schade kan opvorderen blijkt het meningsverschil groot te zijn.

Het Franse Hof van Verbreking antwoordt beslist op ontkenkende wijze:

« en matière de préjudice moral l'Etat ne possède pas, en principe, le droit d'agir devant les tribunaux de répression en réparation d'infractions à la loi pénale » (Cass. fr., 1 Mei 1925, Sirey 1926, I, 137).

Dit dogma wordt afgekondigd doch niet uitgelegd. Franse rechtsgeleerden hebben gepoogd in een of andere zin die zienswijze te beoordelen (Esmein S. 1933, I, 153; Roux S. 1926, I, 137; Henry Dalloz, 1925, I, 209).

Het Belgische Hof van Verbreking heeft een andere werkwijze gevolgd die tot een ander resultaat heeft geleid.

Het heeft vooreerst vooropgezet dat de zedelijke wezens, evengoed als de fysieke wezens, door de gedragingen van derden morele schade konden ondergaan b.v. wanneer hun eer gekrenkt werd (Cassatie, 9-2-1948, Pas., 88).

Vervolgens werd die regel toegepast op de Staat: het Hoogste Hof verwierp de voorziening tegen een arrest dat aan de Staat morele schadevergoeding toegekend had ten laste van verdachten die de faam van de nationale gemeenschap bezoodeld hadden: « l'arrêt (entrepris) a implicitement mais clairement fondé la condamnation... sur une atteinte portée à la considération de l'Etat » (Verbr., 3-10-1949, Pas., 1950, I, 50).

De arresten van het Cassatiehof, dd. 29 October 1945 P. 258 en 20 December 1948 P. 735, daarenboven in aanmerking nemend, komt men tot het besluit dat de eer van de Staat gegrondvest is op een burgerlijk recht behorend tot het patrimonium en dat de krenking ervan aanleiding kan geven tot schadevergoeding.

Eenzelfde gedachtengang wordt gevolgd ten opzichte van materiële schade door het misdrijf veroorzaakt aan het patrimonium van de Staat.

De vraag blijkt dus opgelost minstens in onze recht-

spraak en het toekennen of het niet toekennen van zedelijke of stoffelijke schade schijnt zich te herleiden tot teitelijke kwesties in verband met het causaal verband bestaande tussen het misdrijf en de schade, de bewijsvoering omtrent de opgelopen schade, enz. (uw arresten dd. 2 Juni 1949 in zake De Caveye en 17 Juni 1953 in zake Van Acher R.).

* * *

De nieuwsgierigheid, die de leden van het Openbaar Ministerie steeds prikkelt, heeft mij aangezet de redenen op te zoeken die ons Hof van Verbreking van het Franse op dit punt scheiden.

De Staat beoogt het algemeen welzijn, het welzijn van de menigte zegt de H. Thomas van Aquino, waarin hoofdzakelijkerwijze begrepen is het behoud van de Staat. Om dit doel te verwezenlijken vaardigt hij wetten uit en dusdoende handelt hij in de volheid van zijn politieke macht.

Wanneer de wetten overtreden worden, wordt het welzijn van de menigte en het bestaan van de Staat tegengewerkt. De wetsovertredingen zijn dan ook schadelijk, doch de toegebrachte schade schendt op zich zelf de burgerlijke rechten van de Staat niet, maar wel zijn politieke macht.

Zij dienen bestraft. De politieke macht van de Staat voorziet de bestraffingen en vertrouwt ze toe aan de rechterlijke macht om de aldus verwekte maatschappelijke, dus politieke stoornis, te herstellen.

Wel zeker kan de wetsovertreding in bepaalde gevallen tevens schade berokkenen, het zij aan burgerlijke rechten van derden, het zij aan burgerlijke rechten van de Staat b.v. in geval van verduistering van gelden.

In zulk geval worden het herstel van het kwaad, t.t.z. én van het maatschappelijk kwaad én van het burgerlijk kwaad in zijn geheel aan de rechtbanken opgedragen.

Het herstel van het maatschappelijk kwaad geschiedt volgens maatschappelijke of politieke regelen door de bestraffing; dit van het burgerlijk kwaad volgens burgerlijke regelen door het toekennen van vergoedingen.

Tot hertoe, meen ik, gaat iedereen accoord.

Doch aangezien de Staat om zijn burgerlijke rechten te doen gelden, zoals ieder burger in rechte moet kunnen optreden, wordt hij als een rechtspersoon aangezien.

Hier begint de moeilijkheid.

De enen ontwaren in de Staat een dualiteit van rechtspersoon. Zo de schade op het politiek orgaan slaat treft het het publiek rechtswezen, zo zij op zijn patrimonium slaat, treft het het burgerlijk rechtswezen.

Wanneer een misdrijf, zoals dit door U beoordeeld, gepleegd wordt, zal men er toe komen te onderzoeken of het schade toebrengt aan de publieke rechtspersoon en of het tevens, benevens de maatschappelijke schade, geen andere schade toebrengt aan de burgerlijke rechtspersoon.

De beredenering is gesteund op de hypothese dat de burgerlijke rechtspersoon volledig moet afgescheiden worden van de publieke rechtspersoon. Aan die burgerlijke rechtspersoon wordt dan ook, zoals aan ieder rechtspersoon, een patrimonium toegekend bestaande uit een materieel en uit een zedelijk gedeelte (recht op het bestaan, op de goederen en op de eer).

Zo ten gevolge van het misdrijf gelden van de Staat worden verduisterd, dan wordt de burgerlijke rechtspersoon aangezien schade geleden te hebben in zijn materieel patrimonium.

Zo ten gevolge van hetzelfde misdrijf de eer van de Staat aangetast wordt dan wordt de burgerlijke rechtspersoon aangezien schade geleden te hebben van zijn zedelijk patrimonium aangezien in beide gevallen een inbreuk gepleegd wordt op een burgerlijk recht (recht op de goederen, recht op de eer) van de rechtspersoon en dergelijke inbreuken aanleiding geven tot vergoeding volgens de gewone principes van het burgerlijk recht.

De gedachtengang is niet meer dezelfde wanneer men de eenheid van de Staat voorhoudt door het vooropzetten dat de Staat maar één rechtspersoon is en dat hij niet kan aangezien worden als een publieke rechtspersoon of een burgerlijk rechtspersoon naargelang hij regeert of met de burgers zaken voert, hetgeen nochtans in genermate insluit dat de Staat, die een is, zijn bedrijvigheid niet kan openbaren op verscheidene wijzen en volgens verscheidene middelen.

Bij laatstgenoemde stelling wordt, wanneer een misdrijf gepleegd wordt, vooreerst onderzocht zoals door de voorstanders van de dualiteit gedaan wordt, of de wetsovertreding een maatschappelijke stoornis heeft. Vervolgens of een burgerlijk recht van de Staat gekrenkt werd.

Bij de beoordeling van dit laatste punt wordt de afgrond die de twee stellingen scheidt, gapend in het licht gesteld. Onderhavige zaak kan best ter illustratie dienen.

De Staat houdt eerstens voor dat, door het plegen van het misdrijf de eer van de gemeenschap bezoedeld werd; dat de gemeenschap, op zijn minst — ten zelfde titel als de Regering en als het Beheer — een integraal deel van de Staat is, derwijze dat de eer van de Staat zelf besmet werd; dat uit dien hoofde, benevens de eigenlijke straf, hem zedelijke schadevergoeding verschuldigd is, aangezien het zedelijk patrimonium van de burgerlijke rechtspersoon aangetast is geweest. Anders gezegd, de Staat heeft, te oordelen naar de besluiten van geïntimeerde, een dubbele eer, deze van de publieke rechtspersoon en deze van de burgerlijke rechtspersoon, die alle twee aanleiding kunnen geven tot herstel.

Wie daarentegen de dualiteit van de Staat verwerpt en de eenheid bijtreedt, zal opwerpen dat het niet mogelijk is de eer van de burgerlijke rechtspersoon tegenover of naast de eer van de publieke rechtspersoon te stellen; dat moest men overigens kunnen aannemen dat de eer van de burgerlijke rechtspersoon in bepaalde gevallen aangetast wordt de eer van gans de Staat ipso facto in het gedrang wordt gebracht; dat de Staat ter zake niet aantoon in wat of hoe de eer van zijn burgerlijk rechtswezen zou gekrenkt geweest zijn als wanneer een daad van medewerking met de vijand klaarblijkelijk niet verenigbaar zou zijn met de nationale eer der gemeenschap, d.i. met de eer van de Staat zelf, moest zij ongestraft gedoogd worden en een louter politiek karakter heeft (vergelijk Cassatie, 12-5-1885, Pas., 113).

De Staat heeft maar één eer. Die eer kan niet verdeeld worden en nog min berusten op een burgerlijk recht.

De eer van de gemeenschap kan tot het patrimonium van de Staat niet behoren, omdat zij niets te maken heeft met de private belangen van de Staat. Zo de Staat werkelijk tot politiek doel heeft het algemeen welzijn, zijn bestaan en dus ook zijn eer en, tot de verwezenlijking er van, politieke middelen — de wetten — aanwendt, kan hij slechts ten koste van verwarring in de Staatsprincipes dit doel nastreven, dank zij het aanwenden van niet-politieke middelen zoals het inroepen van een burgerlijk recht.

De eer van de Staat ligt in zijn wetten en in de

eerbiediging er van. Eens gekrenkt moet zij hersteld worden door de bestraffing van de dader en indien zij, na bestraffing, niettemin aangeroeerd blijft, dan ligt de oorzaak veel minder in het gepleegde misdrijf dan in de ondoeltreffendheid van de wetten of van de bestraffing.

Staatszaken, zegde Cicero, mogen niet geregeld worden ingevolge de regelen waarop de burgers zich steunen om een betwisting nopens het recht op een dakgoot te beslechten.

Welke mening zou men er op na houden moest de Staat, die alsdan als beheerder van een patrimonium optreedt, de onteigening van een bepaald huis bewerkstelligen langs politieke weg in stede van zich te schikken naar de beginselen van het burgerlijk recht?

Politieke zaken behoren tot de politieke rechten van de Staat en moeten langs politieke middelen opgelost worden; burgerlijke zaken behoren tot de burgerlijke rechten en moeten langs burgerlijke middelen geregeld worden. Ook is het mis een politiek kwaad te herstellen door het aanwenden van een burgerlijk recht.

De vraag stelt zich overigens of er wel een geldige reden zou bestaan om aan andere personen wegens aantasting van hun eer de zedelijke schadevergoeding te weigeren die men aan de Staat toekent.

Bij het plegen van een zware misdaad kan inderdaad niet alleen de eer van de gemeenschap, maar ook de eer van de gemeente, rechtspersoon als de Staat, en zelfs van zekere familieleden van de dader erg gekrenkt worden.

Nochtans werd hun het recht op schadevergoeding nooit toegekend, m.i. niet zozeer omdat de eer van die personen begrepen is in de eer van de Staat (vergelijk Cass. 1-12-1930 voornoemd, wanneer de morele schade vloeit uit de overtreding van een gemeentereglement en nota Lalou, § 11 onder Montpellier, D.P., 1924-2-33), maar eerder omdat zulke schadevergoeding zou gesteund zijn op de wedervergoeding. Een burger heeft thans het recht niet meer het aangedane kwaad te wreken; in zijn patrimonium vindt hij dit verouderd recht niet meer sinds de maatschappij zelf en alleen bestraft: de eer wordt hersteld door de straf die de maatschappij oplegt. Het herstel moet ten gevolge van de bestraffing principieel als volledig beschouwd worden, in die zin dat het de vlek uitwist die de eer van de Staat, van de gemeente en van andere personen trof. Principieel want, wat betreft de andere personen dan de Staat, kan de krenking van de eer tevens aanleiding geven tot schadevergoedingen: morele schadevergoeding b.v. wanneer de krenking van de eer stoffelijke gevolgen, zoals verlies van een bediening of van cliënteel, veroorzaakt heeft.

Om samen te vatten: de eenheid van de Staat leidt er toe in ons innerlijk recht voor te houden dat, wanneer een misdrijf gepleegd wordt, de Staat in zijn politiek recht op de eer gekrenkt wordt, omdat de Staat maar ene eer heeft, wier behoud moet verzekerd worden door de uitoefening van politieke rechten t.t.z. door de maatschappelijke bestraffing en niet kan gesteund zijn op een burgerlijk recht, d.i. op wetten die ten slotte de eigendom, sensu lato, en de private belangen betreffen.

Volgens geïntimeerde heeft appellant tevens materiële schade aan de Staat berokkend deze verplichtend « zijn uitgaven te verhogen en de misdadige handelingen tegen zijn bestaan gericht te keer te gaan ».

Reeds werd er op gewezen dat het bestaan van de Staat begrepen is in het algemeen welzijn, als doel door hem beoogd; dat het niet aanneembaar is een

politiek doel na te streven, door het aanwenden van middelen van het burgerlijk recht.

Om zijn doel te kunnen bereiken moet de Staat geldelijk in de mogelijkheid gesteld worden zijn programma uit te voeren. Het budget staat daarvoor in: het is bij uitmuntendheid het politiek instrument dat de staatsactie wapent.

Bij het opmaken ervan wordt rekening gehouden zowel met de buitenlandse als met de binnenlandse wisselvalligheden, o.m. met de noodwendigheden te wijten aan de criminaliteit, b.v. in het voorzien in de politionele diensten, gerechtsorganisatie, gevangeniswezen, enz. . .

Wanneer dan ook een misdadiger gedurende tientallen jaren in een gevangenis opgesloten wordt, verhoogt die opsluiting ontegensprekelijk de uitgaven van de Staat, doch zij krenkt geen enkel burgerlijk recht van de Staat, al is ze schadelijk voor het budget, politieke arm van de Staat. Bij mijn weten heeft de Staat zich ook nimmer op een burgerlijk recht beroepen om de onderhoudsgelden in de gevangenis van een misdadiger te herkrijgen en zou hij zulks niet vermogen.

Is het anders gesteld wanneer, in tijd van oorlog, de drijfverijen van verraders het bestaan van het land in gevaar brengen en die specifieke criminaliteit de Staat noopt het budget op te schroeven?

Ook in dit geval blijkt het criterium van de schadevergoeding, voorgehouden door het Verbrekingshof, — de schending van een burgerlijk recht — niet voorhanden.

Het gaat er niet om te weten of de Staat verarmd werd, maar veeleer of het burgerlijk patrimonium van de Staat verarmd werd. Ik zie bezwaarlijk in hoe dit actieprogramma van de Staat, t.t.z. zijn budget onder zijn burgerlijk patrimonium zou kunnen begrepen worden en hoe de schade geleden door de Staat in zijn politieke werking op gronvest van een burgerlijk recht kan hersteld worden.

« Les actes d'autorité sont ceux qu'accomplit l'Etat, puissance publique, agissant en vertu du pouvoir irrésistible de commandement qu'il tient de l'exercice de la Souveraineté. Ses actes de gestion sont ceux que l'Etat exécute alors qu'il se comporte comme une personne morale, gère ses Services comme s'il n'était qu'un simple particulier et se soumet, comme toute autre personne, aux règles du droit commun » (Cambier, Responsabilité de la Puissance publique, bl. 55).

Heel anders zou het er om gaan, moest iemand een aanslag plegen niet op het politieke actieprogramma van de Staat, maar op de gelden die het Beheer van de Staat daartoe in bewaring heeft.

Zo de bestemming door de Regering aan die gelden gegeven van politieke aard is, is de bewaring ervan door het Beheer van burgerlijke aard en wie, bij de bewaring, wederrechtelijk de Staat verarmt pleegt een aanslag op het patrimonium van de Staat: hij schendt een burgerlijk recht en de Staat beschikt, zoals ieder burger, over de middelen voorzien door het burgerlijk recht, om het behoud van zijn patrimonium te verzekeren. (Nopens de vraag te weten wanneer de Staat als rechtspersoon optreedt, zie advies van de heer Procureur-Generaal M. Leclercq, onder Cass. 27-5-1852, Pas., blz. 375 en volgende.)

Om aan te tonen dat deze redenering niet zo specieus is als ze bij eerste gezicht zou kunnen blijken, wens ik er het volgende aan toe te voegen.

De Staat moet er naar streven zelfs de zwaarste budgetten in evenwicht te brengen. Tijdens de bezetting werd het land verarmd ten gevolge van de buiten- en binnenlandse vijanden.

De Staat heeft nooit principieel voorgehouden dat het evenwicht moest bekomen worden bij middel van burgerlijke gedingen tot schadevergoedingen in te stellen tegen de vijanden van het buiten- en binnenland.

Hij heeft veeleer politieke middelen aangewend om het euvel te verhelpen langsheen het volkerenrecht ten opzichte van de buitenlandse vijanden en van de binnenlandse langsheen zijn wetten; belasting op het kapitaal, op de oorlogswinsten, op de extra-winsten, gewone belastingen, enz. . .

Wanneer hij tevens, langsheen de omweg van het burgerlijk recht, het zelfde doel poogt te bereiken, kan zulks enkel gebeuren ten gevolge van een verkeerd begrip der staatsregelen zoals voorgehouden wordt door de meest gezaghebbende auteurs, w.o. Montesquieu.

Een andere bedenking dringt zich op in verband met de bestraffing van de wetsovertreders.

Op strafgebied kunnen hen zware sancties treffen: gevangenisstraffen, geldboeten, verbeurdverklaringen (vergelijk artikel 123ter en decies S.W.B.).

Wel zeker worden, uitzondering gemaakt voor bepaalde geldboeten, die sancties niet beschouwd als een vergoeding.

Men verlieze nochtans niet uit het oog, dat oorspronkelijk de geldboeten in onze landen golden als schadevergoeding. Aldus ten minste onder het Beheer der Ripuarische en der Salische Wetten die het stelsel van het Wergeld invoerden. De doding van een bisschop kostte b.v. aan de moordenaar negenhonderd gouden stuivers. Onder het Frankisch tijdperk was de boete een vergoeding voor de kosten welke de koning en de leenman verplicht was te doen om de misdadiger te vervolgen. Luidens een verordening van 1324 van Karel de Schone, werden de gerechtskosten opgelegd als vergoeding voor de gedane onkosten spruitend uit de weerspanningheid aan het gerecht.

De kwalificatie thans in rechte gegeven aan de noties verandert het historisch feit niet.

Indien men, afgezien van de schadevergoeding wegens het schenden van de rechten van derden, de teruggaven en de gerechtskosten, bij de straffen nog de vergoeding voegt wegens de schade berokkend aan de Staat zou men er kunnen toe komen de Wet der wedervergelding in zwaarte te overtreffen.

De Wet der Twaalf Tafelen liet inderdaad toe, eens de lijfstraffen uitgesproken waren, deze om te zetten in boetstraffen.

Hier worden gevangenisstraffen, geldboeten, verbeurdverklaringen enz., met staatsvergoedingen tegelijk opgelegd en in bepaalde gevallen zijn laatstgenoemde zo zwaar (een vonnis te Brussel in zake Degrelle, d.d. 9-5-1945, veroordeelde tot 100 miljoen frank) dat zij veel erger zijn dan de algemene verbeurdverklaring die door artikel 12 van de grondwet uit ons recht geweerd werd.

Het gevaar daaraan verbonden is niet te onderschatten. Zo een politiek man, zelfs zonder verraad te plegen, door zijn politieke actie een grote geldelijke schade aan de Staat toebrengt, b.v. ingevolge een inbreuk op het K.B. dd. 19-7-1926 betreffende het Staatskrediet, zal de Staat, in de voorgehouden stelling, langs de omweg der burgerlijke wetten om, in rechte zijn hem ten gronde te richten door van hem, in weerwil van de grondwet, gans zijn bezit en zelfs meer te eisen;

Ik geloof niet dat onze burgerlijke wetten, minstens niet in onze staatsvorm, daartoe lenen.

Om samen te vatten: wie, door politieke drijfverijen de Staat noopt zijn uitgaven te vermeerderen om het

behoud van de instelling te verzekeren, pleegt een inbreuk op de politieke rechten van de Staat. De schending van zulk recht kan geen aanleiding geven tot materiële vergoeding, maar wel tot maatschappelijke vergoeding onder vorm van beroving van vrijheid, van verbeurdverklaringen, van geldboeten. De materiële schade, aan de maatschappij berokkend, moet hersteld worden op maatschappelijke wijze ingevolge de politieke middelen waarover de Staat beschikt.

Alleen wanneer de inbreuk van die aard is dat zij het burgerlijk patrimonium van de Staat, wiens behoud op het burgerlijk recht steunt, aantast zal de Staat materiële schadevergoeding kunnen vorderen op grond van het geschonden burgerlijk recht.

De rechtspraak is sedert enkele jaren aan het wankelen en sinds geruime tijd is uw Hof niet zonder bezorgdheid nopens dergelijke eisen van de Staat; meer en meer worden zij afgewezen.

Het is uw aarzeling, bij de toepassingen van een gehuldigde regel, die mij ten dele aangezet heeft na te gaan of een regel, die niet meer toegepast bleek, wel juist was.

Uw aarzeling heeft bij mij een twijfel doen ontstaan die ik gepoogd heb zo trouw mogelijk uiteen te zetten.

Afgezien van dit belangrijk punt, vindt het huidig geding zijn oplossing in uw rechtspraak.

Ten opzichte van de zedelijke schade ter zake gevorderd, meen ik op afwijzende wijze te moeten adviseren om de redenen van uw arrest Van de Caveye dd. 2 Juni 1949.

Ik stel mij overigens de vraag of de eer van de Staat niet op ergere wijze zou gekrenkt worden door de verklaring in een arrest dat de gedragingen van zekere burgers onze nationale eer hebben bezoedeld — hetgeen op zijn minst betwistbaar is — dan door het verwerpen van de eis tot geldelijke vergoeding.

In verband met de materiële schade dient rekening gehouden met het belang van de oorlogsactiviteit van appellant, zoals in uw arrest dd. 17 Juni 1953 in zake Van Acker R., voorgehouden werd. Geen dossier wordt voorgebracht derwijze dat geen enkele feitelijke omstandigheid U toelaat tot het besluit te komen waartoe geïntimeerde U nodigt. Het bloot feit dat appellant veroordeeld werd door het Krijgshof wegens inbreuken op artikel 118bis S.W.B. en om aanklager te zijn geweest bij de tuchtraad van het V.N.V., volstaat op zich zelf niet om aan te nemen dat deze gedragingen ten dele oorzaak waren van de oorlogsuitgaven van de Staat en noch min om, zelfs ex aequo et bono, het quantum der schade te bepalen.

Ik besluit tot het verwerpen van de oorspronkelijke eis; het vonnis a quo dient m.i. te niet gedaan.

Gent, 13 Maart 1954.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5e Kamer. — 16 Juni 1953.

Voorzitter : M. Rollier.

Rechters : M.M. Maffei en Van Hoogenbemt.

Openbaar Ministerie : M. Vanderhoeft.

Advocaten : Mrs Vernimmen en Meert.

Uitweg. — Het recht van uitweg kan niet ontstaan door verjaring. — Tenietgaan van het recht bij het ophouden van het ingesloten zijn van het erf. — Bij «vrijwillige» ingeslotenheid geen beroep op art. 682 B.W.

Het recht van uitweg kan niet verkregen worden door verjaring maar bestaat alleen zo lang het erf ingesloten is.

Het erf is niet meer ingesloten, wanneer de eigenaar ervan ook eigenaar wordt van een aangrenzend perceel, dat toegang geeft tot de openbare weg; zulks heeft onmiddellijk het tenietgaan van het recht van uitweg voor gevolg.

Bij een «vrijwillige» ingeslotenheid kan de eigenaar van het erf zich niet beroepen op artikel 682 B.W. om van een van zijn burens een uitweg te vorderen.

Bruggeman t/ Ortegat.

Gezien de stukken, waaronder het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Hamme dd 18 November 1952, in regelmatige uitgifte voorgebracht, waartegen M. Th. Bruggeman tijdig en regelmatig in hoger beroep is gekomen;

De Rechtbank ontvangt het hoger beroep en erover beslissende :

Overwegende dat Louis Ortegat eigenaar is van een perceel bos, gelegen te Waasmunster, Heide, sectie B, n° 802, palende aan het perceel sectie C, n° 803, in 1950 aangekocht door M. Th. Bruggeman, die er een buitengoed liet op bouwen; dat hij bij inleidende dagvaarding van deurwaarder De Landtsheer te Hamme dd 6 Juni 1952 aanspraak maakt op het recht van uitweg ten behoeve van zijn perceel over het perceel n° 803 naar de openbare weg, zijnde de Ommegangsdreef; dat hij verder de wegruiming vordert van de betonnen palen en hindernissen, die deze uitweg belemmeren;

Overwegende dat de eerste rechter na tussenvonnis, plaatsopneming en getuigenverhoor, deze eis heeft ingewilligd;

Overwegende dat Louis Ortegat toegeeft geen titel te bezitten, waarop dit recht van uitweg en overgang zou steunen; dat hij tot staving van zijn eis aanvoert dat zijn bos steeds over het perceel 803 bereikt werd; dat volgens de aankoopakte van perceel 803 dit goed bezwaard bleef met alle rechten van overgang, waarmee het kon bezwaard zijn tegenover derden; dat hij achteraf ook de ingeslotenheid van zijn erf (artikel 682 B.W.) inriep;

Overwegende dat over het uiterst noordelijk deel van perceel 802 en 803 de twee meter brede weg n° 48 loopt, die in de Ommegangsdreef uitgaat; dat L. Ortegat natuurlijk gerechtigd is om, zoals iedereen, deze weg op de hierboven vermelde breedte te gebruiken; dat echter, naast deze bestaande 2 meter, hij nog persoonlijk een overweg bekomen wil over ongeveer 1,50 meter op het land van M. Th. Bruggeman, ten einde aldus met kar en paard op vaste tijdstippen de producten van zijn kapbos te kunnen voeren;

Overwegende dat, zo de wijze en de plaats (l'assiette) van uitvoering van de uitweg door verjaring kunnen verkregen worden; zulks nooit het geval is voor het verwerven van het recht zelf van uitweg of overgang (zie artikelen 690 en 691 B.W.; Kluyskens, Zakenrecht, n° 373 in fine, blz. 356 en n° 379 en 380, blz. 360 en volgende);

Overwegende dat een ingesloten erf dit karakter verliest, wanneer de eigenaar ervan ook eigenaar wordt van een ander daarnaast gelegen stuk land, dat tot de openbare weg toegang heeft (zie Kluyskens, Zakenrecht, n° 374, blz. 356; Laurent, T. VIII, n° 110, blz. 143; Beudant, Les Biens, T. IV, n° 535, blz. 582; Sinzit, Les chemins d'exploitation et l'enclave, n° 83; J. P. Flobecq, 8 Augustus 1908, J.J.P. 1908, 624); dat zulks onmiddellijk het tenietgaan van het recht van uitweg ten gevolge heeft (Kluyskens, ibidem, met uitvoerige rechtsleer en rechtspraak; De Page, T. VI, n° 608; blz. 500; Beudant, Les Biens, T. IV, n° 535, blz. 582; Sinzit, ibidem, n° 82 in fine met aangehaalde rechtspraak);

Overwegende dat ten deze perceel 802 ten westen grenst aan perceel 803, gelegen aan de Ommegangsdreef, doch ten Oosten aan perceel 798, dat zelf grenst aan perceel 795 a en b, dat in de Potaardestraat uitgaat; dat partijen er over accoord gaan dat deze drie percelen 802, 798 en 795 a en b, aan éénzelfde eigenaar hebben toebehoord vanaf 1863 tot in 1939, toen de goederen van Weduwe De Rijck-Sloor door notaris Danneboom te Waasmunster openbaar verkocht werden, o.m. het perceel 802, dat aan L. Ortegat toegewezen werd, en de percelen 798 en 795 a en b, die aan zekere Raymond Verbruggen werden toegewezen;

Overwegende dat, indien perceel 802 vroeger een ingesloten erf was, het dus dit karakter verloren heeft vanaf 1863, daar van toen af aan de eigenaar dit perceel op voldoende wijze kan bereiken over zijn andere eigendommen, zijnde de percelen 798 en 795, om aldus in de Potaardestraat te komen;

Overwegende dat zelfs indien perceel 802 zoals vroeger bereikbaar bleef langs de Ommegangsdreef over perceel 803, ingevolge het louter gedogen van de toenmalige eigenaar van dit laatste perceel, zulks niet van aard is geweest, om de juridische toestand van perceel 802 te wijzigen of te beïnvloeden;

Overwegende dat perceel 802 over de percelen 798 en 795 naar de Potaardestraat ongetwijfeld op meer dan voldoende wijze kan worden bereikt; dat inderdaad het lopen van de veldweg n° 59 over perceel 802 geen hindernis uitmaakt, evenmin als het bestaan van een haag, die gemakkelijk op een breedte van enkele meters kan vervangen worden door een ander afsluiting; dat, zo perceel 798 op zekere plaatsen ongeveer 1,50 meter hoger ligt dan de Potaardestraat, er geen steile helling te vrezen is, daar perceel 798 samen met 795 ongeveer 200 meter lang zijn en het « Oude Hoeveke », dat sedert onheuglijke tijden op perceel 795 gebouwd staat, steeds langs de Potaardestraat bereikt werd, waar de grond ten minste op een breedte van 12 m. op gelijk peil ligt met de straat; dat de exploitatie langs de Potaardestraat van voormelde hoeve met haar aanhorigheden, alsook de exploitatie langs dezelfde weg van het Sparrebos, dat gedeeltelijk perceel 798 bedekt, het beste bewijs oplevert, dat de exploitatie van het aanpalend bos van perceel 802 degelijk en op dezelfde wijze en langs dezelfde weg kan geschieden; dat de Potaardestraat 5 meter breed is, wat meer dan voldoende is voor dergelijke exploitatie en dat trouwens de Ommegangsdreef, waar L. Ortegat wenst uit te wegen, slechts 5,80 meter breed is; dat terloops ook nog dient te

worden opgemerkt, dat redenen van gemak of esthetiek niet in aanmerking mogen worden genomen om tot ingeslotenheid te besluiten (zie Baudry-Lacantinerie, précis, T. I, n° 1334; zie ook Hilbert, Les servitudes foncières, T. III, n° 805, blz. 180);

Overwegende dat er dus vanaf 1863 van geen gedwongen ingeslotenheid meer sprake kan zijn;

Overwegende dat bij de verkoop van 1929 geen enkel uitdrukkelijk beding van overweg over de percelen 798 en 795 naar de Potaardestraat bedongen werd ten bate van perceel 802;

Overwegende dat, indien dit perceel 802 alsdan opnieuw het karakter van een ingesloten erf bekam, er hier natuurlijk geen sprake kan zijn van gedwongen ingeslotenheid, doch enkel van een « vrijwillige » ingeslotenheid, die enkel te wijten is aan de nalatigheid van de verkoper;

Overwegende dat in dergelijk geval de eigenaar van het ingesloten erf zich niet beroepen kan op artikel 682 B.W. om een zijner naburen aan te spreken ten einde langs de kortste en minst schadelijke weg de openbare weg te bereiken tegen een billijke vergoeding; dat bij de verkoop van 1929 de percelen 798 en 795 a en b, *impliciet* belast werden met een onverjaarbare contractuele erfdienstbaarheid van uitweg en overgang ten bate van perceel 802 en zulks krachtens artikel 1615 B.W.; dat de verkoper van 1929 aan de kopers van de percelen 798 en 795 a en b niet meer rechten kon overdragen dan hij zelf bezat; dat de eigenaar van perceel 802 zich derhalve *enkel en alleen* wenden kan tot de verkoper of diens rechthebbenden onder algemene of bijzondere titel, dus ook tot de huidige eigenaars van de percelen 798 en 795 a en b, ten einde van hen, geheel zonder vergoeding, de uitvoering te bekomen van de in 1929 impliciet en stilzwijgend gevestigde contractuele erfdienstbaarheid van overgang en uitweg; dat een andere oplossing tot onrechtvaardigheden zou leiden en de aangrenzende gronden zou belasten met een erfdienstbaarheid van overgang en uitweg wegens gedwongen ingeslotenheid ten bate van erven, die slechts ingesloten zijn tengevolge van het enkel toedoen van hun eigenaar, wat in sommige gevallen het bedrog in de hand zou werken (zie o.m. Demolombe, T. XII, artikel 682, n° 602, blz. 84 en 85, met rechtspraak en rechtsleer; Kluyskens, Zakenrecht, n° 369, blz. 351, met uitvoerige rechtsleer en rechtspraak; De Page, T. VI, n° 593, 594 en 608; Schicks en Vanisterbeeck, T. II, n° 169, blz. 573; Laurent, T. VIII, n° 85; Hilbert, Les servitudes foncières, T. III, n° 814 en volgende, met uitvoerige rechtspraak; Galopin, bew. door Wille, Les Biens, n° 373, blz. 286 en 287; J. Sinzit, Les chemins d'exploitation et l'enclave, n° 53; Appel Agén, 16 Februari 1814; Dalloz, Rép. V°, Servitude, n° 851 en nota; Cass., 14 November 1878, Pas. 1879, I, 12; Beroep Luik, 21 December 1888, en Namen, 1 Juli 1884, Pas. 1889, II, 147; Burg. Rechtb. Verviers, 7 April 1909, Rev. Prat. Notar. 1910, blz. 252; Burg. Rechtb. Aarlen, 2 December 1908, Rev. Prat. Notar. 1910, blz. 335; Cass. Fr., 27 April 1868, Dal. Pér. 1868, I, 337; 25 Februari 1874, Dal. Pér. 1876, I, 78; enz.; Douai, 23 November 1850, Dal. Pér. 1851, II, 244; Cass. Fr., 14 November 1859, D. P. 1860, I, 76);

Overwegende dat, afgezien van het recht om van de hierboven vermelde weg n° 48 op zijn normale breedte van 2 meter gebruik te maken, de oorspronkelijke vordering derhalve ongegrond is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende.

verklaart het hoger beroep gegrond, doet dien- volgens het vonnis a quo te niet en, doende wat de eerste rechter had behoren te doen, verklaart de oorspronkelijke vordering van Louis Ortegat ongegrond en verwerpt ze;

Veroordeelt geïntimeerde L. Ortegat tot de kosten van beide instanties.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 26 Maart 1953.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : M.M. Kerckhove en Dhanens.

Internationaal privaatrecht. — Vordering tot uitvoerbaarverklaring van een buitenlands vonnis. — Eigenlijke rechtspraak. — Toepasselijkheid van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken. — Voorwaarden voor uitvoerbaarverklaring.

Ofschoon de vordering tot uitvoerbaarverklaring van een buitenlands vonnis een actie « sui generis » is, daar de rechtbank geen nieuw vonnis tussen partijen wijst, doch enkel het buitenlandse vonnis voor tenuitvoerlegging vatbaar verklaart, heeft de procedure van uitvoerbaarverklaring niettemin het karakter van eigenlijke rechtspraak, daar de uitvoerbaarverklaring gevorderd wordt tegen een partij, die gedagvaard wordt en eventueel tegen het verzoek verweer kan voeren.

Zo dikwijls tegenspraak mogelijk is, heeft men immers met eigenlijke rechtspraak te maken.

Daar de procedure in zake uitvoerbaarverklaring dus behoort tot de eigenlijke rechtspraak, zijn de bepalingen der wet op het gebruik der talen in gerechtszaken van 15 Juni 1935 — inzonderheid artikel 2 — daarop van toepassing.

De vordering tot uitvoerbaarverklaring is niet ontvankelijk, zo niet bewezen is, dat het buitenlands vonnis, waarvan de uitvoerbaarverklaring gevorderd is, gewezen is tegen de in de uitvoerbaarverklaringsprocedure gedaagde. In het onderhavig geval is het buitenlands vonnis gewezen tegen een firma, zonder aanduiding van de personen, die onder die firma handel drijven; in de procedure tot uitvoerbaarverklaring zijn daarentegen bepaalde fysieke personen gedaagvaard.

Wanneer een ingeroepen stuk, zoals het in casu het geval is, niet voorzien is van de waarmerking van de handtekening van de Belgische gezant door de Belgische minister van Buitenlandse Zaken kan de uitvoerbaarverklaring niet worden toegestaan.

Firma Boucquez te Rijsel t/ Feneau en Vermeulen.

Overwegende dat de vordering, ingeleid bij exploit van deurwaarder S. Wallyn te Kortrijk, d.d. 28 Januari 1953, strekt tot de uitvoerbaarverklaring van het vonnis, gewezen op 11 April 1952 door de Rechtbank van Koophandel te Rijsel (Noord-Frankrijk); dien- volgens verweerders hoofdelijk te verwijzen om aan eiseres de tegenwaarde te betalen in Belgische munt, volgens de wisselkoers op het ogenblik van de betaling van 12.022 Franse frank, met de som van 64.000 Belgische frank, voorzien in het vonnis, alsook de onderscheidene kosten;

I. Betreft de taal :

Overwegende dat een voor. eenvormig verklaarde

expeditie in uitvoerbare vorm van het Franse vonnis, alsook de akte van betekening van 10 Juni 1952 en een verklaring, dat geen beroep bij het Hof van Beroep te Douai werd ingeschreven tegen bedoelde beslissing, worden overgelegd; dat deze stukken in de Franse taal zijn gesteld, zonder vergezeld te zijn van een vertaling in het Nederlands;

Overwegende dat artikel 2 der wet van 15 Juni 1935 het Nederlands als rechtstaal oplegt voor geheel de rechtspleging in contentieuze zaken vóór de Rechtbank alhier, tenware toepassing dient gemaakt te worden van artikel 55 van dezelfde wet, hetgeen niet het geval is;

Overwegende dat de vonnissen en arresten in beginsel worden gesteld worden in de taal van de rechtspleging, alsook de akten betreffende de tenuitvoerlegging ervan;

Overwegende dat de Rechter de vertaling in de taal van de rechtspleging kan bevelen, indien hij hierom verzocht wordt door de partij, tegen wie stukken of documenten, in een andere taal dan die van de rechtspleging gesteld, worden overgelegd;

Overwegende dat het er op aankomt het karakter van onderhavige rechtspleging vast te stellen;

Overwegende dat het exequatur in de burgerlijke rechtspleging omschreven wordt als de toelating vanwege het Belgisch Gerecht om op Belgisch grondgebied de beslissing van een buitenlandse rechtsinstantie of van vreemde arbiters te laten uitvoeren (R.P.D.B. v° Exequatur n° 5; dat deze materie door artikel 10 van de wet van 25 Maart 1876 als volgt bepaald wordt : « Ils (rechtbanken van Eerste Aanleg) connaissent enfin des décisions rendues par les juges étrangers en matière civile et en matière commerciale. S'il existe entre la Belgique et le pays où la décision a été rendue un traité conclu sur la base de la réciprocité, leur examen ne portera que sur les 5 points suivants : ... »; dat dit laatste door de wet van 31 Maart 1900 tot goedkeuring van de Frans-Belgische conventie van 8 Juli 1899 geregeld wordt;

Overwegende dat de vordering tot het bekomen van het exequatur als een actie « sui generis » is bestempeld, daar de Rechtbank geen nieuw vonnis tussen partijen wijst, maar enkel uitvoerbare kracht verleent aan een in de vreemde gewezen vonnis, dat bestaat en kracht van rechterlijk gewijsde heeft bekomen (Magné noot onder Civ. Seine, 20 Nov. 1945 in J.T. '46, 208); dat de Rechtbank het exequatur mag toestaan of weigeren, maar geen nieuw vonnis in de plaats stellen, hetgeen gelijk zou komen te staan met een vonnis « ultra petita » (Van Bauwel, II, n° 300);

Overwegende dat het niettemin het karakter van eigenlijke rechtspraak heeft, daar men zich tot de Rechtbank wendt ten einde bepaalde maatregelen te treffen in verband met een geschil; dat het exequatur gevraagd wordt tegen een partij, die gedaagd wordt en zich gebeurlijk tegen de vraag verweren kan;

Overwegende dat de inhoud van de begrippen « eigenlijke en vrijwillige rechtspraak » ten zeerste blijkt geëvolueerd te hebben; dat destijds door het eerste veeleer het beslissen van een geschil tussen partijen bedoeld werd, terwijl de vrijwillige rechtspraak die was waardoor de Rechter, buiten elk geschil om, hetzij zijn macht van vaststelling, bescherming, voogdij of toezicht uitoefent, hetzij bepaalde verklaringen ontvangt en ze bekrachtigt, zoals bij ontvoogding, hetzij een werkelijke beslissing neemt, zoals bij het toestaan of weigeren van bekrachtiging of machtiging (Vgl. Glasson, Tissier en Morel, III, n° 995);

Dat tegenwoordig door vrijwillige rechtspraak verstaan wordt die, waarin geen tegenpartij (bekende of

vermoede) bestaat (Garsonnet & César, Bru VIII, n° 136; De Page, I, 708-ter), zodat, eens dat er tegenpraak mogelijk is, men met eigenlijke rechtspraak te maken heeft;

Overwegende dat in zake exequatur deze tegenpraak mogelijk is en de tegenpartij, gedaagd, de vraag mag betwisten binnen het kader van hetgeen thans nog gevorderd wordt; dat de verwerende partij geëigend de niet-ervulling van de bij de wet van 31 Maart 1900 gestelde voorwaarden mag opwerpen;

Dat de rechtspleging, die strekt tot het bekomen van het exequatur, dus behoort tot de eigenlijke rechtspraak, zodat voor deze Rechtbank artikel 2 der wet van 15 Juni 1935 moet nageleefd worden;

Overwegende dat de Rechter souverain oordeelt of hij de taal van de overgelegde stukken voldoende machtig is;

II. Betreft de ontvankelijkheid :

Overwegende dat de rol van de Rechtbank in zake exequatur niet meer bestaat in het beslissen van een geschil ten gronde, maar wel in het weigeren of toestaan van het verzoek om een in het buitenland ten deze in Frankrijk, gewezen vonnis in België te mogen uitvoeren, al naar gelang de pleegvormen, waarin het verzoek moet geschieden, werden vervuld en bedoeld vonnis aan bepaalde, in de wet van 1900 vastgestelde vereisten voldoet (Vgl. R.P.D.B. v°, Exequatur, n° 13);

Overwegende dat de vordering, ingeleid bij deurwaardersexploot van 28 Januari 1953, niet ontvankelijk zou zijn voor zoveel ze én de uitvoerbaarverklaring in België van het in Frankrijk gewezen vonnis én de veroordeling tot het betalen van de erin vermelde sommen beoogt;

Overwegende echter dat de vordering, niettegenstaande de gebruikte term « dienvolgens » moet verstaan worden als strekkende in hoofdorde tot het bekomen van het exequatur en in ondergeschikte orde tot een nieuw vonnis ten gronde;

Overwegende dat de vordering tot exequatur niet ontvankelijk is, daar niet bewezen is dat het vonnis, waarvan de uitvoerbaarverklaring gevorderd wordt, gewezen werd tegen de thans gedaagden;

Overwegende dat het geding te Rijsel, volgens het vonnis ingeleid en beslist werd tegen « La Brasserie Les Trois Rois, dont le siège est à Menin (Belgique), 43-45, rue de Bruges »; dat het betekend werd aan dezelfde « prise en la personne de ses directeurs, administrateurs, gérants, domiciliés au dit siège »;

Overwegende dat het inleidend exploot integendeel aanduidt als gedaagd : 1) Mevr. weduwe Barry Geneau, geboren Trenteseaux Aline; 2) Hr. Leon Vermeulen, wonende te Menen, aan de Bruggestraat 43-45, handel drijvende onder de benaming « Brasserie Les Trois Rois »;

Overwegende dat hierbij de regelmatigheid der exploit niet mag verward worden met de identiteit van partijen, daar deze laatsten, alhoewel behoorlijk aangewezen en gedaagd in de onderscheiden exploit, daarom nog niet dezelfde zijn ten opzichte van de rechtspleging;

Overwegende dat het exequatur slechts kan verleend worden, wanneer volledige zekerheid bestaat tussen de partijen, vooral in het vooruitzicht van de uitvoering; dat de dagvaarding voor de onderhavige vordering uitgebracht is tegen fysieke personen, terwijl het vonnis van Rijsel van 11 April 1952, gewezen werd tegen een firma, zonder aanduiding van de personen, die onder die benaming handel dreven; dat de verwerende partij in bedoeld vonnis aangeduid wordt met « La Brasserie Les Trois Rois » en het

beschikkend gedeelte vermeldt : « Condamne la Brasserie les Trois Rois susnommée à payer... »;

III. Betreft de toepassing der wet van 31-3-1900 :

Overwegende dat, zelfs indien de vordering tot uitvoerbaarverklaring ontvankelijk ware, de Rechtbank moet onderzoeken of door het vonnis van Rijsel de vijf voorwaarden, vervat in het Belgisch-Frans tractaat van 8 Juli 1899, goedgekeurd door de wet van 31 Maart 1900, vervuld zijn!

Overwegende dat de Wetgever reeds het gezag van het rechterlijk gewijsde eraan heeft toegekend (Pouillet « Dr. Int. privé », n° 485), zodat het vonnis niet meer ten gronde dient te worden onderzocht;

Overwegende dat de Rechtbank o.m. moet onderzoeken of het voorgelegde afschrift van het vonnis, de door de wet vereiste voorwaarden van echtheid verenigt;

Overwegende dat de handtekeningen van de heren griffier en voorzitter van de Rechtbank van Koophandel en voorzitter van de Burgerlijke Rechtbank te Rijsel door het bevoegd bureelhoofd van het Franse ministerie van Justitie gewettigd werden en dat ten slotte de Belgische ambassadeur te Parijs de handtekening van de heer Alexis Anfossy, gedelegeerd ambtenaar van de Franse minister van Buitenlandse Zaken, op 8 October 1952 voor echt heeft erkend;

Overwegende dat algemeen aanvaard wordt dat de Minister van Buitenlandse Zaken van België, de natie ten opzichte van het buitenland vertegenwoordigt, zodat het logisch is hem het recht toe te kennen de in het buitenland gestelde stukken, waarvan men in België wenst gebruik te maken en de handtekeningen van de diplomatieke vertegenwoordigers van België in de vreemde te wettigen (R.P.D.B., v°, Légalisation, n° 50 en 92);

Overwegende dat het ter deze ingeroepen stuk niet voorzien is van de waarmerking van de handtekening van de Belgische gezant te Parijs door de Belgische minister van Buitenlandse Zaken; dat, zelfs indien de eis ontvankelijk ware, het exequatur niet zou mogen toegestaan worden;

Overwegende dat het overbodig is verder te onderzoeken of de andere voorwaarden vervuld zijn;

IV. Betreft de vordering in betaling :

Overwegende dat eiseres de veroordeling vordert van verweerders tot betaling van de hierboven vermelde sommen; dat echter geen nadere gegevens voorhanden zijn om over de gegrondheid te oordelen; dat de Rechtbank het bewijs hiervan ambtshalve mag opleggen;

Overwegende dat verweerders, alhoewel behoorlijk gedaagd, geen pleitbezorger hebben gesteld;

Om deze redenen,

De Rechtbank verleent verstek tegen verweerders, die in gebreke zijn gebleven te verschijnen;

Verklaart de eis niet ontvankelijk, voor zoveel hij strekt tot de uitvoerbaarverklaring van het vonnis, gewezen op 11 April 1952 door de Rechtbank van Koophandel te Rijsel (Noord-Frankrijk);

En, wat de vordering betreft tot hoofdelijke veroordeling om aan eiseres bepaalde sommen te betalen; Legt aan eiseres ambtshalve het bewijs op van de gegrondheid van haar eis;

Verwijst de zaak voor heropening van de debatten en verdere behandeling naar de terechtzitting, enz.

Veroordeelt eiseres tot de kosten van het exequatur en houdt voor het overige de beslissing over de ksoten aan.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 4 Februari 1954.

Voorzitter : M. Reyniers.

Rechters : M.M. De Baillie en Aelterman.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Van de Castele en Vermast.

Koopovereenkomst. — Een voor de koper kenbaar gebrek is niet een verborgen gebrek, dat grond zou kunnen opleveren tot vernietiging van de koop.

Verkoop van handelszaak, tot dewelke mede behoren elektrische motoren, die gedeeltelijk op gelijkstroom en gedeeltelijk op wisselstroom draaiden. Na verloop van een paar jaar levert de « Dienst van de Electriciteit » geen gelijkstroom meer aan de zaak.

De koper vordert deswege vernietiging van de koop op grond van verborgen gebreken.

Het door koper ingeroepen onzeker karakter van de levering van gelijkstroom is niet een stoffelijk, doch een onstoffelijk gebrek, dat echter niet verborgen was bij het aangaan van de koopovereenkomst, daar het toen voor de koper een kennelijk feit was.

Mocht de verkoper het hem bekende feit opzettelijk verzwegen hebben, zo zou zulks niet wegnemen, dat het beweerde gebrek voor de koper kenbaar was en hij desondanks het gekochte heeft aanvaard.

N.V. Flandria Wasserij t/ P.V.B.A. Teinturerie Flandria

Overwegende dat eiseres einde April 1948 de handelszaak van verweerster heeft gekocht;

dat deze handelszaak meubelen, machines en materiaal omvatte, voor dewelke eiseres 1.881.000 fr. heeft betaald;

Overwegende dat zich onder de gekochte machines, verscheidene elektrische motoren bevonden;

dat een aantal van die motoren nog op gelijkstroom draaiden, terwijl het overige van de installatie op wisselstroom werkte;

Overwegende dat na 20 Februari 1950 aan eiseres door de Dienst van de Electriciteit geen gelijkstroom meer werd geleverd;

Overwegende dat eiseres met een beroep op die afschaffing van de gelijkstroom staande houdt, dat de door haar gekochte zaak met een verborgen gebrek behept was, en op die grond de veroordeling vordert van verweerster tot betaling van 94.350 fr., bedrag dat zij de gekochte installatie minder waard schat;

Overwegende dat die vordering niet gegrond is;

Overwegende dat, mocht het aangeklaagde gebrek als een verborgen gebrek beschouwd worden, dit defect niettemin aan eiseres reeds op 28 Juni 1949 bekend was, zoals blijkt uit de haar door de Electriciteitsdienst op 31 Augustus 1949 toegezonden brief;

Overwegende dat de vordering wegens de gebreken van de gekochte zaak binnen een korte termijn dient ingesteld te worden (artikel 1648 B.W.);

dat in het onderhavige geval de vordering ingesteld werd meer dan vier jaar na het ontdekken van het aangeklaagde gebrek, wat klaarblijkelijk te laat is;

Overwegende dat het feit, waarop de vordering steunt, trouwens geen verborgen gebrek is;

Overwegende dat het bestaan van twee soorten elektrische stromen voor de drijfkracht van de bedoelde installatie niet met een verborgen gebrek kan gelijk-

gesteld worden, vermits eiseres zich van dit bestaan gemakkelijk kon vergewissen bij het eerste nazien van de op de motoren gevestigde nummerplaatjes, die de soort stroom vermelden;

Overwegende dat het zichtbaar karakter van het bestaan van de twee stromen terecht door de Vrederichter van het tweede Kanton Gent bij vonnis van 20 April 1950 werd aangenomen;

Overwegende dat eiseres weliswaar thans aanvoert, dat zij niet zozeer klaagt over het feit, dat sommige motoren op gelijkstroom werkten, dan wel over het onzeker karakter van de verdere levering van die gelijkstroom;

Overwegende dat eiseres aldus gewag maakt, niet van een stoffelijk, doch van een onstoffelijk gebrek;

Overwegende dat evenals de zichtbaarheid staat tegenover de verborgenheid in zake stoffelijke gebreken, de kennelijkheid staat tegenover de verborgenheid in zake onstoffelijke gebreken;

Overwegende dat het onzeker karakter van de levering van gelijkstroom in de omstandigheden van de zaak voor eiseres een kennelijk feit was op het ogenblik van de in het geding zijnde koopovereenkomst;

dat wat de stad Gent betreft, die vervanging namelijk gedurende ettelijke jaren voorafgegaan is door verwittigingen vanwege de Electriciteitsdienst per brieven, gericht tot de tienduizenden belanghebbenden, en door persoonlijke bezoeken die hen werden gebracht door de afgevaardigden van voornoemde Dienst;

dat reeds lang vóór 1940 aan iedere nijveraars bekend was, dat een algemene politiek trapsgewijze heel het land door was gedreven om overal de gelijkstroom door wisselstroom te vervangen;

dat eiseres, zoals ieder koper van een nijverheidsinstallatie, dus normaal haar aandacht had moeten wijden aan die aangelegenheid om zich ook normaal aan de afschaffing van de gelijkstroom binnen een afzienbare tijd kon verwachten;

Overwegende dat eiseres hierop niet met vrucht kan antwoorden dat een van haar vertegenwoordigers — die de besprekingen nopens de koop voerden — een vreemdeling was en de andere een Antwerpenaar, zodat zij niet hebben kunnen vermoeden hoe de toestand te Gent was ten aanzien van die mogelijke afschaffing van de gelijkstroom;

Overwegende dat de Antwerpenaar als Belg moest weten dat bedoelde afschaffing door de Electricische Centralen overal in België nagestreefd werd;

dat de vreemdeling zijnerzijds zich op de hoogte moest stellen van de aangelegenheden van het land, waar zij een nijverheidsinstallatie kocht, voornamelijk nopens een punt van overwegend belang, zoals dat van de drijfkracht;

Overwegende dat eiseres bekend dat zij de installatie door een electricien heeft laten nazien na de aankoop, hetgeen bewijst dat haar gevolmachtigden niet de nodige bevoegdheid hadden om door zichzelf de normale controle uit te oefenen, die zij door een technicus vóór de aankoop hadden dienen te doen instellen;

Overwegende dat eiseres gewag maakt van het feit, dat verweerster reeds in 1947 wist dat haar nijverheidsinstallatie de gelijkstroom binnenkort niet meer zou bekomen;

Overwegende dat die positieve kennis van het onzekere karakter algemeen bekend was;

Overwegende dat, mocht verweerster het haar bekende feit opzettelijk verzwegen hebben, dit opzet de

kenbaarheid van het beweerde gebrek niet zou beletten noch derhalve de aanvaarding door eiseres van die niet verborgen toestand;

doch, overwegende dat het gewaagd blijkt te beweren, dat verweerster opzettelijk de nakende afschaffing van de gelijkstroom verzwegen heeft;

Overwegende inderdaad dat zij zelve vóór de verkoop van de Electriciteitsdienst uitstel schijnt te hebben bekomen van bedoelde afschaffing, alhoewel die Electriciteitsdienst op 3 April 1947 verklaard had dat de gelijkstroom « ten laatste einde van dit jaar » voor verweerster zou afgeschaft worden;

dat de gelijkstroom inderdaad in feite nog niet was afgeschaft in April 1948, d.i. ten tijde van de verkoop en gedurende nog ongeveer twee jaar nadien aan eiseres werd geleverd;

dat die feiten bewijzen dat verweerster heeft kunnen denken, dat de gelijkstroom nog in feite een hele tijd aan eiseres zou geleverd worden na de verkoop;

Overwegende anderzijds dat verweerster eerst had beoogd al de machines stuk per stuk in het openbaar te verkopen met verplichting voor de kopers om de machines weg te nemen;

Overwegende dat het vanzelf spreekt, dat het onzeker karakter van de verdere levering van gelijkstroom in de fabriek, gelegen Martelaarslaan 181, geenszins invloed kon uitoefenen op kopers, die de machines aldus zouden verplaatsen;

dat verweerster derhalve op dat ogenblik begrijpelijkerwijze met die kwestie geen rekening meer heeft gehouden;

Overwegende dat het dan ook best mogelijk is, dat haar vertegenwoordigers aan diezelfde aangelegenheid niet meer hebben gedacht, toen eiseres haar is achterna gelopen om de installatie in haar geheel te kopen in de staat, waarin zij zich bevond, en zodanig aandrong opdat verweerster hiermede zou instemmen, dat zij al de kosten betaalde, die reeds gedaan waren met het oog op de openbare verkoping, alhoewel die kosten niet minder dan 78.507 fr. bedroegen;

Overwegende dat eiseres aldus moet geacht worden de installatie te hebben aanvaard, ofschoon verscheidene motoren binnen een afzienbare tijd op haar kosten zouden dienen vervangen te worden tengevolge van de nakende afschaffing van de gelijkstroom;

Overwegende dat uit bovenstaande beschouwingen voldoende blijkt dat door verweerster geen bedrog is gepleegd door « schuldig verzwijgen », zoals eiseres beweert;

dat de verkoper inderdaad niet onbehoorlijk handelt wanneer hij zoals in onderhavig geval, de zichtbare stoffelijke gebreken of de kennelijke onstoffelijke gebreken verzwijgt, met andere woorden, de gebreken die normaal door de koper moeten gezien worden of hem moeten bekend zijn;

Om deze redenen,

de Rechtbank,

Melding makende dat de artikelen 2 en 30 tot 42 der wet op het gebruik der talen in gerechtszaken van 15 Juni 1935 zijn nageleefd;

Verklaart de vordering ontvankelijk, doch niet grond;

Wijst ze dienvolgens van de hand en verwijst eiseres in de kosten.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

1e Kanton. — 24 November 1954.

Rechter : M. Horion.

Advocaten : Mrs Colson en Van Heurck.

Tergend en roekeloos geding. — Vordering tot betaling van een reeds voldane schuld.

Nu blijkt dat eiser op lichtzinnige wijze van verweerder betaling heeft gevorderd van een reeds sedert maanden tot tweemaal toe betaalde schuld, welke betaling aan eiser moest bekend zijn, moet het ingestelde geding als roekeloos en tergend worden beschouwd en de eiser tot schadevergoeding jegens verweerder worden veroordeeld.

R. M. Z. t/ Tielemans.

Overwegende dat eiser, lastens verweerder, bij exploit van 8 October 1954 een geding heeft ingeleid strekkende tot betaling van de som van 2006 fr. zijnde de bijdragen, bijslagen en intresten die hij beweerde door verweerder verschuldigd te zijn ingevolge rekeninguittreksel afgesloten op 5 Juni 1954 en slaande op het vierde kwartaal 1953;

Overwegende dat eiser thans verklaart af te zien van zijn vordering en Ons verzoekt de zaak van de Algemene Rol te schrappen;

Overwegende dat verweerder zich tegen de schrapping van de zaak verzet, de afwijzing vraagt van de vordering van eiser en, bij tegeneis, de veroordeling van deze laatste tot een schadevergoeding van 2.500 frank wegens tergend en roekeloos geding;

Overwegende dat uit de elementen der zaak blijkt dat op 8 December 1953 verweerder van eiser een bericht ontving dat hij vrijstelling bekwam van de som van 1.751 fr. die hij uit hoofde van bijdragen over het derde kwartaal 1953 had betaald;

Dat verweerder van deze vrijstelling dan ook melding maakt in zijn aangifte voor het vierde kwartaal 1953 hetwelk dienvolgens met een saldo van 33 fr. ten bate van eiser afsloot, saldo dat door verweerder betaald werd op 1 Februari 1954;

Dat hieruit volgt dat op 1 Februari 1954 verweerder zijn bijdrage voor het vierde kwartaal 1953 volledig had geregeld;

Overwegende dat zulks niet belette dat verweerder van wege eiser op 30 Maart 1954 aanzegging kreeg om zijn bijdragen voor het vierde kwartaal 1953, verhoogd met de bijslagen te betalen;

Dat verweerder onmiddellijk daarop en wel op 1 April 1954 aan eiser de nodige uitleg verschaftte waaruit voor deze laatste dadelijk de door hem begane vergissing moest blijken;

Dat verre van de uitleg van verweerder te onderzoeken en hem desgevallend op een vergissing te wijzen, eiser niet beter vond dan op 9 Juli 1954 een rekening uittreksel te doen geworden afgesloten op 5 Juni 1954 slaande op het vierde kwartaal en sluitende in het voordeel van eiser met een bedrag van 2.006 frank;

Dat verweerder dit bedrag, samen met zijn bijdrage over het tweede kwartaal 1954 aan eiser betaalde op 30 Augustus 1954;

Dat de aangifte voor het tweede kwartaal 1954 duidelijk de specificatie opgeeft van de betaling door eiser gedaan op 30 Augustus 1954;

Dat niettegenstaande deze betaling van 30 Augustus 1954 verweerder op 6 October 1954 opnieuw aan-

gemaand werd zijn bijdrage van het tweede kwartaal 1954 verhoogd met het saldo van 2.006 fr. te betalen en eiser op dit volledige bedrag, dat dus reeds op 30 Augustus 1954 was betaald, bijslagen aanrekende;

Overwegende dat al deze elementen, die uit de onweerlegbare stukken van het geding blijken, voldoende doen uitschijnen dat eiser op een al te lichtzinnige wijze tegenover verweerder is opgetreden;

Dat verweerder dan ook zeer terecht de dagvaarding van 8 October 1954 als roekeloos en tergend beschouwt in aanmerking nemende dat hij tot tweemaal toe het gevorderde bedrag reeds lange maanden te voren had betaald;

Dat in die omstandigheden de tegeneis van verweerder gegrond is en het past hem wegens tergend en roekeloos geding een schadevergoeding toe te kennen dewelke in billijkheid dient vastgesteld op 1.000 frank;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende tegensprekelijk;

Verklaren de vordering van eiser ongegrond; wijzen hem ervan af en veroordelen hem tot de kosten;

Rechtdoende op de tegeneis door verweerder ingesteld, verklaren hem ontvankelijk en gegrond;

Veroordelen eiser — verweerder op tegeneis — aan verweerder — eiser op tegeneis — te betalen als schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding, de som van 1.000 frank, vermeerderd met de rechterlijke intresten, enz.

BIBLIOGRAPHIE

Prof. Dr Hans KELSEN : Rechtswetenschap en Ge-rechtigheid. — 1954. 's-Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon. — 64 p.

Dit boekje bevat de Nederlandse vertaling door Mr M. M. Van Praag van twee geschriften door Prof. Hans Kelsen, respectievelijk getiteld « Wat is zuivere rechtsleer ? » en « Wat is gerechtigheid ? »

Deze Nederlandse vertaling van Hans Kelsen zal misschien van aard zijn sommigen te verrassen. Inderdaad, Kelsen was in de laatste jaren in de Nederlandse literatuur over de algemene rechtsleer enigszins vergeten geworden. In de vóór-oorlogse periode, rond de jaren 1930 werd er in Nederland geweldig met Kelsen opgelopen. Toen werd zijn leer besproken in alle rechtsphilosophische en rechtstheoretische werken; toen verschenen de proefschriften van Van Schaik « Beschouwingen naar aanleiding van Kelsen's gelijkstelling van staat en recht » (1930) en het boek van Mr. M. M. Van Praag « Die Rechtsfunktionen » (1932) met een voorwoord van Prof. Kelsen zelf.

Na de oorlog is deze belangstelling niet herleefd. In zijn boek van 1946 toont Dr J. Barents aan hoe Hans Kelsen een typisch fenomeen is van « het verschaalde denken », waardoor zich, volgens hem, de crisis van de tegenwoordige tijd kenmerkt.

Mr M. M. Van Praag is echter onvergankelijk trouw gebleven aan zijn leermeester en het werk over de « Algemene Rechtsleer », dat hij uitgaf in 1949, staat volledig in het teken van de « reine rechtsleer ». Het is dan ook volkomen begrijpelijk dat Mr Van Praag, door het publiceren van de Nederlandse vertaling van deze beide belangrijke geschriften de belangstelling voor Kelsen in Nederland wil doen herleven.

Sedert Kelsen in de Verenigde Staten doceert hebben zijn werken in grote mate een andere wending genomen dan deze die in de voor-oorlogse tijd zijn

wereldfaam hadden gevestigd. Het boek « Society and Nature », dat in 1946 verscheen, is een zuiver sociologisch werk, gesteund op een overvloedig ethnologisch materiaal. Hoezeer de methode, die hier gebruikt wordt, ook verschilt van degene die wij kenden uit de grote voor-oorlogse boeken van Hans Kelsen, toch is dit sociologisch werk nog innig verbonden met de reine rechtsleer, omdat Kelsen zich ten doel stelt, volgens de sociologische methode, te bewijzen dat het niet het beginsel der causaliteit was, dat in de eerste plaats gold bij de primitieve volkeren, doch wel datgene van de « toerekening », dat een van de peilers vormt van heel de Kelseniaanse theorie.

Naast dit sociologisch werk, dat dus slechts onrechtstreeks verband houdt met de reine rechtsleer, heeft Hans Kelsen in de laatste jaren zich hoofdzakelijk beziggehouden met positief-rechtelijke vraagstukken op het gebied van het volkenrecht en hij heeft aan de rechtswereld in 1950 het reusschtig werk geschonken « The Law of the United Nations », dat in Londen werd gepubliceerd en dat het meest uitvoerig, en meest wetenschappelijk commentaar is van de grondwet der Verenigde Volken.

Om Kelsen in herinnering te brengen aan de Nederlandse juristen en opnieuw aandacht te vragen voor de algemene lijnen van zijn leer, kon Mr Van Praag geen betere keuze gedaan hebben dan de beide studies welke hij in de thans verschenen vertaling heeft uitgegeven. Ze zijn beiden zeer verscheiden en ze volledigen elkaar.

De eerste studie « Wat is zuivere rechtsleer » is een beknopte samenvatting van de theorie, die Kelsen met zulke verbazende wetenschappelijke kennis heeft uiteengezet in zijn grote voor-oorlogse boeken. In dit geschrift blijven wij op het gebied van de algemene rechtsleer. Hier is de jurist aan het woord, die de algemene logische grondslagen opspoort waaraan elke positieve rechtsorde noodzakelijkerwijze beantwoordt. In de tweede studie « Wat is gerechtigheid ? » is het de rechtsphilosoof die schrijft en die in brede lijnen een onderzoek instelt omtrent de mogelijkheid langs rationele weg een norm van absolute gelding te vinden voor de rechtvaardigheid.

« Wat is zuivere rechtsleer » is echter niet alleen een objectieve uiteenzetting, het is ook een verdediging van deze leer tegen de menigvuldige aanvallen waarvan zij het voorwerp geweest is. De grondslag van heel de rechtswetenschap is de norm waarvan Kelsen het wezen doorgrondt, namelijk de speciale logische verbinding van voorwaarde en gevolg door de « toerekening » in tegenstelling met de natuurwet, waar deze verbinding berust op de causaliteit. Kelsen betoogt op welke drogredenen de leer van het natuurrecht gesteund is en hoe de reine rechtsleer uitsluitend een theorie wil zijn van de juridische werkelijkheid. Hij belicht zijn bekende stelling van de « grondnorm », waaruit enkel de gelding en niet de inhoud van andere normen af te leiden is, verder de trapvormige structuur van de rechtsorde en de eenheid van het juridische wereldbeeld. Met klem toont Kelsen aan hoe zijn zuivere rechtsleer zich geenszins aanmatigt een antwoord te geven op de vraag wat rechtvaardig is en hij trekt streng de grens tussen de politiek die waarden in het maatschappelijk leven wil verwezenlijken en de zuivere rechtsleer die enkel theorie is van het rechtspositivisme dat met relativisme hand in hand gaat. Hij verdedigt zich tegen het verwijt van formalisme, dat aan de reine rechtsleer is voorgeworpen geworden, en verklaart in welke zin men het verwijt dient te verstaan dat de zuivere rechtsleer enkel Begriffs-Jurisprudenz zou zijn. Tegenover degenen die doen gelden dat het recht hoofdzakelijk de taak heeft

het leven te dienen door politieke verwezenlijkingen, stelt hij het recht van de wetenschapsmens door middel van deze wetenschap de essentie te zoeken van staat en recht.

Het is merkwaardig hoe Kelsen er in slaagt in zulke beperkte omvang niet alleen een zo veelomvattende theorie als deze van de zuivere rechtsleer samen te dringen, doch tevens de bijzonderste bezwaren tegen zijn leer nog met zeer sterke argumenten te onderwerpen.

De tweede studie « Wat is gerechtigheid ? » is van hetzelfde genre als het overbekend werk van Kelsen « Wesen und Wert der Demokratie ». Hij vraagt zich af of de vele theorieën, die in de loop der geschiedenis van het denken voorgesteld zijn geworden om een absoluut criterium van het rechtvaardige te vinden rationeel verantwoord zijn. Zijn onderzoek komt tot een negatieve uitslag, noch de idee van de gelijkheid, noch het begrip van het geluk, noch de volstreekte waarde van het leven, noch de metaphysiek-religieuze leer van Plato, noch de rationalistische pogingen gesteund op de grondregel der vergelding, noch welke andere leer ook is in staat een rationele verklaring van het rechtvaardige te geven. Het is een ijdele poging een absolute gelding van de rechtvaardigheid langs rationele weg te zoeken en het besluit van Kelsen is dat, wanneer hij ook de vraag « Wat is rechtvaardigheid ? » niet kan beantwoorden, hij zich moet tevreden stellen met een relatieve gerechtigheid, die in hoofdorde voor hemzelf geldt : de gerechtigheid der vrijheid, deze van de vrede, van de democratie en van de verdraagzaamheid.

Voor wie de grote werken van Kelsen niet kent is de lectuur van deze beide studies een gelegenheid om op voortreffelijke wijze een eerste inzicht te krijgen in zijn gedachtenwereld. Het boek zal vanzelfsprekend de rijkdom van wat Kelsen in zijn grote werken heeft gegeven niet vervangen, doch welke ook de mening moge zijn over de laatste gronden van zijn logische leer en van zijn filosofische beschouwingen, zelfs de lectuur van deze twee beknopte studiën zal dadelijk aantonen dat men bij Kelsen staat in tegenwoordigheid van een denker van ongewone kracht die ideeën verkondigt die verdienen grondig bestudeerd te worden.

René Victor.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Naar aanleiding van de belangrijkheid van haar dagorde, waren er op de bijeenkomst van het Verbond der Belgische Advocaten, gehouden te Brussel op Zaterdag 12 Februari i.l., een groot getal confraters opgekomen. De meeste balies van het land waren vertegenwoordigd : Luik, Gent, Antwerpen, Hoei, Aarlen, Turnhout, Mons, Verviers, Marche, Leuven, Charleroi, Mechelen, Namen, Brugge.

De voorzitter Boelens opende de zitting. Hij was omringd door de heer Stafhouder Charles Van Reepinghen en de leden van het bureau : Mr Ancot, Calozet, Derijcke, Landrien, Thiebault, Diercxsens, Janne en Ugeux. Hadden zich doen verontschuldigen : Mrs Feye, Reumont en Hennebicq.

Mr Boelens begroet de heer Stafhouder Van Reepinghen en brengt in herinnering welke toewijding hij steeds aan het Verbond betuigt heeft; hij herinnert ook aan de mededelingen die reeds door de heer Stafhouder aan de tribune van het Verbond

gedaan werden. In zijn antwoord drukt de heer Stafhouder Van Reepinghen op de taak van het Verbond en de verwezenlijkingen die reeds mochten tot stand komen.

De heer Stafhouder Nobels spreekt de lof uit van de heer Stafhouder de Cocq en doet voor de toehoorders deze grote figuur van de Mechelse Balie herleven. Hij stelt hem als voorbeeld van werkzaamheid, eerlijkheid, waardigheid en confraternale vriendelijkheid. Dit geeft er de heer Stafhouder Nobels de gelegenheid toe er op wijzen hoe deze beroepsdeugden steeds ten grondslag dienen te liggen van de Balie.

De heer voorzitter kondigt aan de vergadering der uitgave aan van het verslag van Mr Dubru, die het voorwerp zal uitmaken van een bijzonder nummer van « Omnia Fraterne ». Deze uitstekende studie zal aan alle advocaten, die bezorgd zijn om de toekomst van het beroep, de gelegenheid geven vast te stellen dat de Balie in de beginne genoot van monopolies, die haar vandaag betwist worden door de zaakwaarnemers en de organismen die beschikken over actiemiddelen — reclame en dergelijke — die niet geduld worden in de schoot der Balie.

De bespreking van het vraagstuk der verhoudingen tussen het Verbond en de Raden der Orde wordt naar een volgende zitting verschoven.

De bespreking van het statuut der verdediging in strafzaken en de hervorming van het strafrechtelijk onderzoek wordt ingeleid door Mr Calewaert, der Balie van Antwerpen. Deze bespreking geeft aanleiding tot een zeer levendig debat en leidt tot de aanstelling van een commissie, waarvan zullen deel uitmaken : Mrs Gheude, Devos, Calewaert, Vanderveeren en Boland. Zij zal haar besluiten mededelen op de aanstaande vergadering te Nijvel, op 7 Mei.

De vergadering hoort uiteindelijk een merkwaardig verslag van Mr Leclercq, der Balie van Charleroi, betreffende de hervorming van de universitaire studiën. Mr Leclercq wordt uitgenodigd zich in betrekking te stellen met de heer Stafhouder Van Leynseele ten einde de aangevangen werkzaamheden verder door te zetten en nauwkeurige voorstellen te formuleren.

De leden van het Verbond worden nadien ontvangen in de salons van het Ministerie van Justitie, waar de heer Minister Lilar hun zijn gebruikelijke vriendelijkheid betuigt.

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Vergadering van 10 Februari 1955. — Voordracht van Louis de Bourbon : « Karl Wilhelm Naundorff, Koning of Avonturier ».

De lezing van de bekende Nederlandse letterkundige, oud-burgemeester van Os, Mr. Louis de Bourbon, over een der boeiendste en tot dusver niet ontsluitte geheimen « Karl Wilhelm Naundorff », wekte een zeer grote belangstelling.

De spreker werd op voortreffelijke wijze door de Voorzitter der Conferentie, Mr. Josse Mertens, der Wilmaars, ingeleid.

In dichtertlijk proza bracht Mr L. de Bourbon zijn toehoorders naar de laatste rustplaats van zijn overgrootvader K. W. Naundorff : het Hollandse stadje Delft. Aldaar overleed K. W. Naundorff op 10 Augustus 1845 en werd er begraven in het plantsoentje, dat door de Delftenaren het « kalverbosje » wordt genoemd.

In de grafsteen zijn de volgende woorden gebeiteld : « Ici repose Charles Louis XVII, roi de France et de Navarre ».

Is deze in een romantische omgeving begraven man werkelijk de zoon van Lodewijk XVI en Maria-Antoinette? Dit is de ingewikkelde en boeiende strijdvrage, die spreker zich voornam op objectieve wijze uiteen te zetten.

Na een mislukte ontvluchttingspoging wordt de Dauphin van zijn ouders gescheiden en in de Temple gevangen gezet. Hij wordt toevertrouwd aan een schoenmaker, de genaamde Simon en aanvankelijk geheel aan zijn lot overgelaten.

Later wordt een gouverneur benoemd, Laurent, belast met zijn verzorging, tot plots op 8 Juni 1795 het bericht komt van zijn overlijden. Na lijkschouwing wordt hij op een kerkhof te Parijs begraven. Zo luidt de officiële geschiedenis.

Er gingen echter onmiddellijk geruchten op dat een andere knaap was gestorven en dat de zoon van Lodewijk XVI werd ontvoerd.

De strijdvrage biedt aldus een tweërlei aspect: hoe is de ontvoering in zijn werk gegaan en wat is er na de ontvoering van de Dauphin geworden?

De enige bron omtrent de ontvoering uit de Temple blijken de Mémoires van K. W. Naundorff, gepubliceerd te Londen in 1836, te zijn. Er zou een andere knaap in de plaats van de Dauphin gelegd zijn; op de dag van het officieel overlijden, werd in een Parijs hospitaal een jongetje vermist; dit kind was doofstom en leed aan een ongeneeslijke ziekte. Welnu, in de rapporten van gouverneur Laurent en van de la Meuse is er sprake van de ziekte van de Dauphin die niet spreekt, iedereen wezenloos aanstaart en geen enkele belangstelling vertoont. Is dit sprakeloze en ziekelijke kind datgene dat in een Parijs hospitaal op de dag van de afkondiging van het overlijden van de zoon van Lodewijk XVI werd vermist?

Het document van de lijkschouwing werd opge maakt door vier vreemde artsen; waarom niet door artsen die de Dauphin kenden. Aan de hand van brieven tracht spreker aan te tonen dat er een verwisseling van een kind heeft plaats gehad.

In 1833 betreedt een Pruisisch horlogemaker, K. W. Naundorff de Parijse hoofdstad. Hij spreekt praktisch geen Frans; hij is armoedig gekleed maar uit zijn voorkomen spreekt een vorstelijke voornaamheid. Hij beweert de zoon te zijn van Lodewijk XVI en Marie-Antoinette. Onmiddellijk vond hij aanhangers en wel onder personen die aan het Hof van Versailles verbonden waren. Zijn kort verblijf te Parijs (1833-1835) was een werkelijke triomftocht.

De gouvernante (toen 70 jaar) herkent aan de opvallende merktekens aan lip en achterdijbeen in hem de zoon van Lodewijk XVI; de kamerheer herkent hem aan zijn houding en manier van handelen die geheel doen denken aan zijn vader.

In 1836 belandt K. W. Naundorff in Engeland, waar hij zijn mémoires schreef en waar hem een zoon geboren werd. Deze zoon staat in de archieven der geboorten vermeld als zijnde de Duc of Naundorff, Prince of France. De naam de Bourbon komt er niet in voor.

Slechts even herinnerde Mr. de Bourbon aan het onlangs te Parijs beëindigde proces tegen de Bourbons de Parme. Naar zijn mening kunnen de rechters zich moeilijk in de plaats stellen der historici; het recht van K. W. Naundorff ligt besloten in de archieven maar wordt om «staatsredenen» geheim gehouden.

Spreker belichtte vervolgens de houding van de Nederlandse regering bij het overlijden van K. W. Naundorff in 1845. In het overlijdensregister van Delft staat deze vermeld als: «Charles Louis de Bourbon, Hertog van Normandië, zoon van Lodewijk XVI en Marie-Antoinette».

Zijn zoon, de grootvader van spreker, werd Neder-

lands staatsburger en officier in het Nederlands leger. Verschillende pausen, o.a. Leo XIII en Pius X waren overtuigd van de afstamming van K. W. Naundorff; Bismarck ook.

In 1950 werd, in aanwezigheid van gezaghebbende personen het graf van K. W. Naundorff opnieuw geopend; men vond er nog overblijfselen van linten en kransen, o.a. van Friedrichs, die de correspondentie van Lodewijk XVI publiceerde. Dit ogenblik maakte een diepe indruk op spreker en inspireerde hem tot een prachtig gedicht. Met het voordragen van dit gedicht eindigde Mr. L. de Bourbon zijn uiteenzetting, waaruit de dichter, meer dan de bibliograaf-historicus sprak. Hij werd luide toegejuicht.

H. B.

MEDEDELINGEN

STAGEVERORDENING DER NEDERLANSE ORDE VAN ADVOCATEN

Tot nog toe bestond er in Nederland geen stage, die officieel georganiseerd was. Hierin is thans verandering gekomen. Onze lezers zullen zonder twijfel in de hoogste mate belang stellen in de stageverordening der Nederlandse Orde van Advocaten, waarvan de tekst hieronder volgt.

* * *

In de op 8 Januari 1955 te Utrecht gehouden vergadering van het College van afgevaardigden is na aanvaarding met 31 tegen 2 stemmen vastgesteld de volgende

VERORDENING van het College van Afgevaardigden der Nederlandse Orde van Advocaten.

Het College van afgevaardigden van de Nederlandse Orde van Advocaten,

Overwegende, dat het gewenst is, regelen te stellen ten aanzien van de opleiding tot en de uitoefening van de praktijk door advocaten en procureurs, die nog niet over voldoende kennis en ervaring beschikken;

Gezien het ontwerp van de algemene raad;

Gelet op de adviezen van de raden van toezicht;

Stelt de navolgende verordening vast:

Artikel 1.

Iedere advocaat is verplicht naar vermogen mede te werken aan de opleiding van de advocaten, zoals die in deze verordening is geregeld.

Artikel 2.

1. De advocaat, die niet in het bezit is van de verklaring, bedoeld in artikel 9, hier verder te noemen «de stagiaire», is verplicht de praktijk uit te oefenen onder toezicht van een patroon en bij deze kantoor te houden.

2. Desnoods kan de raad van toezicht, verder te noemen «de raad», de stagiaire vrijstelling verlenen van de verplichting, bij zijn patroon kantoor te houden.

3. De raad is bevoegd, bij wege van uitzondering, van de verplichting tot uitoefening van de praktijk onder toezicht van een patroon vrijstelling te verlenen. Deze beslissing behoeft de goedkeuring van de algemene raad.

4. Indien de in lid 3 bedoelde vrijstelling onvoorwaardelijk is verleend, wordt de verkrijger daarvan geacht in het bezit te zijn van de verklaring, bedoeld in artikel 9.

Artikel 3.

1. De algemene raad en de raden verlenen hun bemiddeling bij het zoeken van een patroon.

2. Indien in het arrondissement niet op aanvaardbare voorwaarden een patroon voor een stagiaire wordt gevonden, zal de raad een patroon aanwijzen, doch alsdan met vrijstelling van de verplichting, bij deze kantoor te houden.

Artikel 4.

1. Patroon kan slechts zijn een advocaat, tevens procureur, die gedurende ten minste zeven jaren als zodanig in het Rijk in Europa ingeschreven is geweest.

2. De raad is bevoegd in bijzondere gevallen de in lid 1 bedoelde termijn van zeven jaren te verkorten, doch niet tot minder dan vijf jaren.

Artikel 5.

1. De aanvaarding van elk patronaat behoeft de goedkeuring van de raad.

2. Tegen de weigering van de goedkeuring staat aan de advocaat beroep open op de algemene raad.

Artikel 6.

1. De in deze verordening bedoelde verhouding tussen de patroon en de stagiaire begint op de dag, waarop de stagiaire de uitoefening van de praktijk onder toezicht van de patroon heeft aangevangen. De patroon brengt dit tijdstip onverwijld schriftelijk ter kennis van de raad.

2. Zolang de stage duurt en zowel de patroon als de stagiaire in het arrondissement ingeschreven blijven, duurt de in lid 1 bedoelde verhouding voort, behoudens tussentijdse beëindiging van deze verhouding, als bedoeld in lid 3.

3. De in de vorige leden bedoelde verhouding tussen de patroon en de stagiaire eindigt tussentijds:

- a. krachtens onderling goedvinden van patroon en stagiaire;
- b. amtsshalve door een beslissing van de raad;
- c. na opzegging door de stagiaire;
- d. na goedkeuring door de raad van een opzegging door de patroon.

4. Van de in het vorige lid aanhef en onder b bedoelde beslissing staat aan de patroon beroep open op de algemene raad.

5. De in lid 3 aanhef en onder d bedoelde goedkeuring wordt alleen geweigerd, indien de opzegging onredelijk is en een voor de stagiaire aanvaardbare mogelijkheid om een andere patroon te verkrijgen niet bestaat.

Artikel 7.

1. De stagiaire is gehouden de hem door de patroon op te dragen werkzaamheden te verrichten, met dien verstande dat, tenzij de raad anders bepaalt, het gevolg geven aan door de raad genomen opleidingsmaatregelen voorrang heeft.

2. De patroon is gehouden de stagiaire passende arbeid te verschaffen.

Artikel 8.

1. De stagiaire zal geen nevenwerkzaamheden verrichten, waaraan inkomsten zijn verbonden.

2. De algemene raad is bevoegd, algemeen geldende uitzonderingen op de bepaling van lid 1 vast te stellen.

3. De raad is bevoegd op verzoek van de stagiaire voor een bijzonder geval vrijstelling van de bepaling van lid 1 te verlenen.

Artikel 9.

1. De raad geeft aan de stagiaire, wiens stage ten minste drie jaren heeft geduurd, een verklaring, dat de stage is voltooid, indien de raad, gehoord de pa-

troon of patroons, ook voor zover in andere arrondissementen gevestigd, en de stagiaire, althans dezen behoorlijk opgeroepen zijnde, oordeelt, dat de stagiaire naar behoren aan de verplichtingen, voortvloeiende uit deze verordening, heeft voldaan, en deze bovendien in het bezit is van een door de in artikel 11 bedoelde examencommissie afgegeven diploma.

2. Uit dit diploma moet blijken, dat de commissie op grond van een door de stagiaire afgelegd examen van oordeel is, dat de stagiaire voldoende kennis en ervaring bezit van de wijze van procederen en van andere vormen en onderdelen van de praktijkuitoefening, waaronder mede begrepen de regelen van het beroep en de voor een richtige praktijkuitoefening nodige kennis van belastingrecht en boekhouden.

3. De algemene raad is bevoegd aan personen, die naar zijn oordeel genoegzaam doen blijken van de voor een richtige praktijkuitoefening nodige kennis van belastingrecht of boekhouden, dienovereenkomstig vrijstelling van examen te verlenen.

4. Tegen weigering van de in het eerste lid bedoelde verklaring staat aan de stagiaire beroep op de algemene raad open.

Artikel 10.

1. Voor de berekening van de in art. 9 lid 1 bedoelde termijn van drie jaren wordt de tijd, gedurende welke de stagiaire ten kantore van een patroon de praktijk heeft uitgeoefend, met anderhalf vermenigvuldigd.

2. De loop van de termijn van drie jaren is geschorst gedurende de tijd, dat de stagiaire geen patroon heeft of de praktijk niet onder toezicht van de patroon heeft uitgeoefend.

3. De raad is bevoegd de termijn van drie jaren bij wege van uitzondering te verkorten. Deze beslissing behoeft de goedkeuring van de algemene raad.

Artikel 11.

1. De algemene raad stelt in een examencommissie, bestaande uit vijf advocaten of oud-advocaten. De algemene raad benoemt en ontslaat de leden dezer commissie en de nodige plaatsvervangers.

2. Tot het afleggen van het in artikel 9 lid 2 bedoelde examen wordt tenminste tweemaal per jaar gelegenheid gegeven.

3. Het examen is toegankelijk voor alle advocaten, uitgezonderd diegenen, die het examen bij dezelfde gelegenheid wensen af te leggen.

4. De algemene raad stelt na overleg met de examencommissie het examenprogramma vast en regelt overigens alles wat deze commissie en het door haar af te nemen examen betreft.

5. Om toegelaten te worden tot het examen, moet de stagiaire een examengeld aan de Nederlandse orde van advocaten betalen. Het bedrag daarvan wordt vastgesteld door de algemene raad.

Artikel 12.

1. De raad is bevoegd aan zijn op grond van de artikelen 2 leden 2 en 3, 4 lid 2, 8 lid 3 en 10 lid 3 genomen beslissingen voorwaarden te verbinden.

2. De raad is bevoegd zijn op grond van de artikelen 2 lid 2 en 8 lid 3 verleende vrijstellingen aan een termijn te binden.

Artikel 13.

1. Van een beslissing van de raad, waartegen blijkens de bepalingen van deze verordening beroep op de algemene raad open staat, zendt de secretaris van de raad onverwijld afschrift aan degene, die tot het instellen van beroep gerechtigd is.

2. Het beroep wordt ingesteld binnen een maand na de dag van verzending van het in het eerste lid bedoelde afschrift bij met redenen omklede memorie, in

tweevoud in te dienen bij de secretaris van de algemene raad, elk exemplaar vergezeld van een afschrift van de beslissing, waartegen beroep. De secretaris geeft van de instelling van het beroep onverwijld kennis aan de betrokken raad.

3. De algemene raad beslist niet dan na verhoor of behoorlijke oproeping van degene, die het beroep heeft ingesteld.

4. De raad, die de beslissing in eerste aanleg heeft gegeven, is bevoegd, en op verzoek van de algemene raad verplicht, al dan niet ter zitting van de algemene raad, nadere inlichtingen te verschaffen.

5. De beslissing van de algemene raad is met redenen omkleed.

6. De secretaris van de algemene raad zendt van de beslissing onverwijld afschrift aan degene, die het beroep heeft ingesteld, en aan de raad, die de beslissing in eerste aanleg heeft gegeven.

Artikel 14.

De advocaten, die op de dag van inwerktreding van deze verordening als zodanig zijn ingeschreven, en zij, die voor die dag gedurende tenminste drie jaren binnen het Rijk in Europa ingeschreven zijn geweest, worden geacht in het bezit te zijn van de verklaring, bedoeld in artikel 9 lid 1.

Artikel 15.

De voorafgaande bepalingen zijn op de procureurs van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16.

Deze verordening kan worden aangehaald onder de naam « Stageverordening ». Zij treedt in werking op een door de algemene raad te bepalen tijdstip.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het college van afgevaardigden der Nederlandse orde van advocaten op 8 Januari 1955.

A. F. VISSER VAN IJZENDOORN

Voorzitter.

H. DE RANITZ,

Secretaris.

TAALKUNDIGE KRONIJK

Onze taal is doorzaaid en doorweven van hetgeen men overeengekomen is « Gallicismen » te noemen, het is te zeggen Frans-Vlaams. Ons gemis aan taalgevoel is het, dat ons doet Frans spreken in Vlaamse woorden.

Caesar Gezelle (1)

Het lijkt buitengewoon belangwekkend het verschil van taalgebruik op te sporen tussen Noord- en Zuid-Nederland.

Onze naburige taalgenoten uiten zich meestal op een kernachtige wijze. Ze slagen er steeds in het correcte woord te kiezen om ons hun gedachten en ideeën toe te vertrouwen.

Enige taalkundigen hebben een loffelijke poging aangewend om onze aandacht op dat verschijnsel te vestigen. In dat opzicht staat de geleerde W. De Vreese op de voorgrond. Zijn « Gallicismen in het Zuidnederlandsch » baarde indertijd veel opzien. Thans is dat werk ongelukkig volkomen onvindbaar.

Zoals de bekende biograaf van Guido Gezelle het snedig opmerkte, brengt het gemis aan taalgevoel ons er toe Frans te spreken in Vlaamse woorden.

Is ons oordeel niet te streng.

Dr. Jac. Van Ginneken, S.J., publiceerde een lezenswaardige lijst van Gallicismen. Het loont de moeite

hier een ogenblik bij stil te houden (2). Wat kunnen we zoal opschrijven?

Frans	Vlaams	Nederlands
Faire partie de	deel maken van	deel uitmaken van
aussitôt	zohaast	zodra
sous ce point de vue	onder dit oogmerk	uit dat oogpunt beschouwd
chevalier d'industrie	nijverheidsridder	fortuinzoeker oplichter
être d'accord	akkoord zijn	het eens zijn
se promettre	zich zelf beloven	zich voornemen
en disponibilité	in beschikbaarheid	op wachtgeld, op non-activiteit
être tout indiqué	geheel aangeduid zijn	natuurlijk tot iets aangewezen zijn
un raisonnement serré	een gesloten redenering	een klemmend betoog
au fond de la salle	in de grond der zaal	achter in de zaal
lever la séance	de zitting heffen	de zitting opheffen; de vergadering sluiten
avoir sous la main	onder de hand hebben	bij de hand hebben

Zou het niet te gewaagd zijn Noord-Nederland als een leerschool te beschouwen voor ons land?

In de inleiding tot zijn « Gallicismen in het Zuidnederlandsch » schreef De Vreese: ... Derhalve moeten wij in de allereerste plaats trachten ons taalgevoel weer te krijgen, dat onomschrijfbaar besef, waardoor men uit zich zelf leert gevoelen, wat goed en wat niet goed Nederlands is... (3) »

Wij hebben ook voldoende eigenschappen die de bevordering van menige natie afdwingen. We mogen echter eerlijk bekennen dat wij in Noord-Nederland wel niet alles, doch heel veel op taalkundig gebied kunnen lezen, bijleren en navolgen...

Albert Blontrock

(1) Caesar Gezelle: Voor onze misprezen moedertaal. — Amsterdam, L. J. Veen, 1923, 8°, 168 blz. — Cf. blz. 93.

(2) Dr. Jac. Van Ginneken, S.J.: Handboek der Nederlandse Taal. — 's-Hertogenbosch, 1928, 4°, 357 blz. — Cf. blz. 133-138.

(3) Willem De Vreese: Gallicismen in het Zuidnederlandsch. — Gent, A. Siffer, 1899, 4°, 662 blz. — Cf. blz. XLII.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, n° 1, Januari 1955:

F. Vranken, Erfregeling van de kleine nalatenschappen. — Overneming van onroerende goederen met handels- of nijverheidsbestemming, van voorraden, werktuigen of gereedschappen. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, afl. 7, 12 Februari 1955:

Prof. Mr H. F. W. D. Fischer, De stage-verordening van de Ned. Orde van Advocaten (1). — Jhr Mr H. F. van Panhuys, Facultatieve clausules (II, slot). — A. M. Vroom, Het nieuwe B.W. — Mr J. H. M. Petri, Gerechtelijk vooronderzoek in kantongerechtszaken. — Mr J. F. van Deinse, De boze zaak. — Mr G. J. Scholten, Schadeloosstelling onteigening aan huurder en pachter. — Dr. jur. G. Czapski, Vorderingen in Duitse valuta.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4386, 12 Februari 1955:

Dr. A. R. de Bruijn, Het gewijzigd ontwerp van wet tot opheffing van de handelsonbekwaamheid der gehuwde vrouw (III, slot). — Y. D. C. van Duyn, Fiscale Notities.